

SLOVENSKI

JADRAN

DR. SALAMUN BRANKO
VIA VERZI 8
KOPER

LETO I., ŠTEV. 23

Koper, petek 6. junija 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

JOŽE PRIMOŽIČ - MIKLAVŽ:

POSTOJNA SPOMINU PADLIH ZA SVOBODO

Po naši socialistični Jugoslaviji odkriva naše ljudstvo spomenike padlim borcem v NOB. Posebno skrb in aktivnost imajo pri tem organizacije Zveze borcev. Ti spomeniki so trajen spomin na naše težke a istočasno najslavnejše dni v zgodovini jugoslovanskih narodov ter obdolžitev in zahvala vsem onim, ki so dali največ, kar so imeli, — svoja življenja za našo svobodo. Tudi mestna organizacija Zveze borcev v Postojni bo dne 8. junija odkrila spomenik padlim borcem. Zato ne bo odveč, če se ob tej priliki v nekaj vrsticah spomnimo borbe primorskega ljudstva za osvoboditev in priključitev k FLRJ.

Ko je aprila meseca leta 1941 kapitulirala stara Jugoslavija, se je marsikateri naš človek čudil, kako je bilo mogoče. A, ko se je še v istem letu tudi po naši Primorski raznesla vest, da so se po vsej Jugoslaviji pod vodstvom KPJ in Osvobodilne fronte začeli boriti proti okupatorju vsi oni, ki so proti fašizmu, takrat je naše ljudstvo dobilo novo upanje v končno zmago nad fašizmom. Emigranti, ki so v letih fašističnega terorja morali zapuščati svoje domove in bežati v staro Jugoslavijo, so se v letu 1941 in 1942 vračali v svoje rojstne kraje mnogi že kot preizkušeni borci za pravice delovnega ljudstva in so vsepovsod našli veliko pripravljenost na borbo in odobravanje programa OF. Ze v letu 1941 so tudi pri nas na Primorskem odšli v partizane prvi najzavrednejši moške in fantje. Njim so nato sledili novi in novi borci tako, da je bila v mnogih krajih, ko so prišli fašisti, da bi odvedli vse moške v specialne bataljone, že prazna vas, ker so vsi moški že prej odšli v partizane. Naše ljudstvo se je tako množično vključevalo in vključilo v OF, da so bili tisti, katerim OF ni bila po volji, osamljeni kot otok sred oceana. V to borbena organizacija so se vključevali ljudje mest in vasi, delavci, kmetje in celovna inteligenca, Slovenci in demokratični Italijani. Prav taka množičnost in širina v organizaciji OF, katere jedro je bila Komunistična partija nam je omogočala, da so naše skoro goloroke množice ob kapitulaciji Italije septembra 1943 razoroževale italijanske fašistične vojake, ki so osramočeni zapuščali mašo zemljo in s tem že takrat ponovno dokazali, da ta zemlja ni njihova. Ob kapitulaciji Italije so se vršile naših borcev močno poročile. Ustnovile so se nove brigade, divizije in decembra 1943 še deveti korpus, ki je bil dejansko oborožena pest primorskega ljudstva. Nikoli ne bomo pozabili n. vdušenja, ki je zrejelo vse naše primorsko ljudstvo in vse narode Jugoslavije, ko je 1. maja 1945 naša JLA osvobodila Trst in Gorico ter vse Slovensko Primorje.

Mi vsi se zavedamo, da je bila naša borba za osvoboditev in priključitev k FLRJ uspešna zato, ker smo se že v letu 1941—1942 odzvali klicu KPJ in KPS ter se sami aktivno vključili v borbo proti okupatorju. Ker smo se borili skupno z vsemi jugoslovanskimi narodi, ker smo se borili zavestno, ker smo

dosledno izpolnjevali direktive naše Partije in OF, ker smo bili v borbi enotni in nepokolebljivi, zato smo v borbi tudi zmagovali in zmagali.

Nam je bilo junija 1945 težko, ko so se edinice naše JLA morale umakniti iz Trsta in Gorice — nam je bilo težko septembra meseca 1947, ko Trst in Gorica nista bilo priključena k FLRJ — nam je to težko tudi danes. Toda mi se pravici do tega ljudstva in do tega ozemlja nismo odrekli in se tudi ne bomo nikdar odrekli. Temu se ne bomo odrekli zato, ker so se v naših brigadah, divizijah in devetem korpusu, borili tudi borci iz Trsta in Gorice tudi za svobodo ljudstva v Trstu in Gorici za boljše in srečnejše življenje delovnega ljudstva ki pa je zasigurano edino v FLRJ.

Velik je prispevek, ki ga je primorsko ljudstvo dalo v borbi proti okupatorju in za priključitev k FLRJ, zato je potrebno, da smo sedaj prav tako trdni in enotni v borbi za ohranitev naše svobode in neodvisnosti.

Kot smo bili v času NOB vedno na delu za utrjevanje OF, za jačanje vodilne vloge KP, za pomnoževanje števila borcev NOV, za utrjevanje bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov — tako je potrebno, da smo danes na delu za jačanje obrambne sposobnosti naše države za utrjevanje delavskih svetov, za poglobljanje socialistične demokracije, za dvigovanje našega kmetijstva iz zaostalosti na višje stopnjo, za večjo produktivnost, itd.

To, da na odkritje spomenika padlim borcem v Postojni pridejo tudi gostje iz Trsta, ki jih bomo tople pozdravili v naši sredi, pa dokazuje, da demokratične množice Trsta vidijo v naši državi in pri naših narodih tisto silo, ki lahko edina garantira gospodarski napredek ter pravo ljudsko socialistično demokracijo Trstu in tržaškemu prebivalstvu.

Ker se v zadnjih mesecih zaganja v vprašanje STO in se potegujejo za njegovo priključitev k Italiji sovražniki ljudstva in ljudske demokracije vseh vrst, med katerimi ima vidno vlogo tudi Vatikan mislim, da je dobro ob tej priliki napisati nekaj besed tudi o nedavni Vovkovi okrožnici. Dejstvo je da ta okrožnica naravnost hujša ljudi zoper ljudsko oblast. Duhovščina v Slovenskem Primorju pa se vedno rada sklicuje na to, da so duhovniki v Slovenskem Primorju bili v času NOB boljši, kot v ostali Sloveniji. Da tu ni bilo toliko domobrancev, da duhovniki v Slovenskem Primorju niso bili z orožjem v rokah pri domobrancih, itd. Če vsega tega v Slovenskem Primorju ni bilo, potem je to zasluga naše Partije, Fronte in našega ljudstva, ki je bilo organizirano v Osvobodilni fronti. Od duhovnikov iz postojnskega okraja in dela sežanskega okraja, ki pripada ljubljanski škofiji, ki so Vovkovo okrožnico dobili, pa upravičeno pričakujemo, da bodo tako okrožnico obsodili. V nasprotnem pa bomo lahko rekli, da tudi naši duhovniki tako okrožnico odobravajo.

Naše ljudstvo bo prav tako kot

doslej tudi v bodoče korakalo naprej od zmage do zmage. Pod vodstvom naše Partije in tovariša Tito smo zmagovali in zmagali že do sedaj, pod njegovim vodstvom in z izpolnjevanjem njegovih navodil, bomo zmagali tudi v bodoče.

Zdaj veter raznaša besede njegove, prislunhi natanko, da čuješ glasove: Lepo je, veš, mama, lepo je živeti, toda, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti!

Kajuh

FRANCISEK SMERDU: DETAIL SPOMENIKA PADLIM BORCEM V POSTOJNI

OB DOBREM POSLOVANJU USPEHI NE IZOSTANEJO

»LI-PA« v Kopru je eno izmed naših podjetij, ki ga lahko pohvalimo, da je s knjigovodstvom vedno na tekočem, saj so te dni že zaključili poslovanje za mesec maj. To seveda omogoča vodstvu podjetja popolno nadzorstvo nad poslovanjem in nad izvajanjem finančnih načrtov posameznih mesecev. Vpeljali so tudi pregled stanja prodaje vsakega 10. in 20. v mesecu, kar jim nadzorstvo nad poslovanjem še olajšuje.

Prebivalci istrskega okrožja dobro vedo, kaj pomenita kratici »LI-PA«, saj ima podjetje poslovalnice po vseh večjih krajih koprškega okraja in tudi v Bujah. Ostali naši bralci pa bodo iz naslednjih rst izvedeli, kakšno podjetje imamo v mislih, kakšne so njegove naloge in kako jih kolektiv podjetja izpolnjuje.

Vsak začetek je težak

Direktorja podjetja tov. Rožanca je težko pridobiti za razgovor. V skrbi za napredek podjetja je zdaj v Trstu, zdaj v Ljubljani, v Zagrebu, v Bujah in drugod. Ko sem ga le enkrat ujel, mi je povedal da je »LI-PA« pred leti prevzela posle nekdanje Ljudske založbe v Trstu, ki je imela nekaj poslovalnic po vsem okrožju. Podjetje se ukvarja s prodajo knjig, časopisov šolskih in pisarniških potrebščin pisemskega papirja, razglednic in ostalih v to stroko spadajočih predmetov. Ni torej težko uganiti, da gre za knjigarno in papirnico, kot po navadi pravimo takim in podobnim podjetjem.

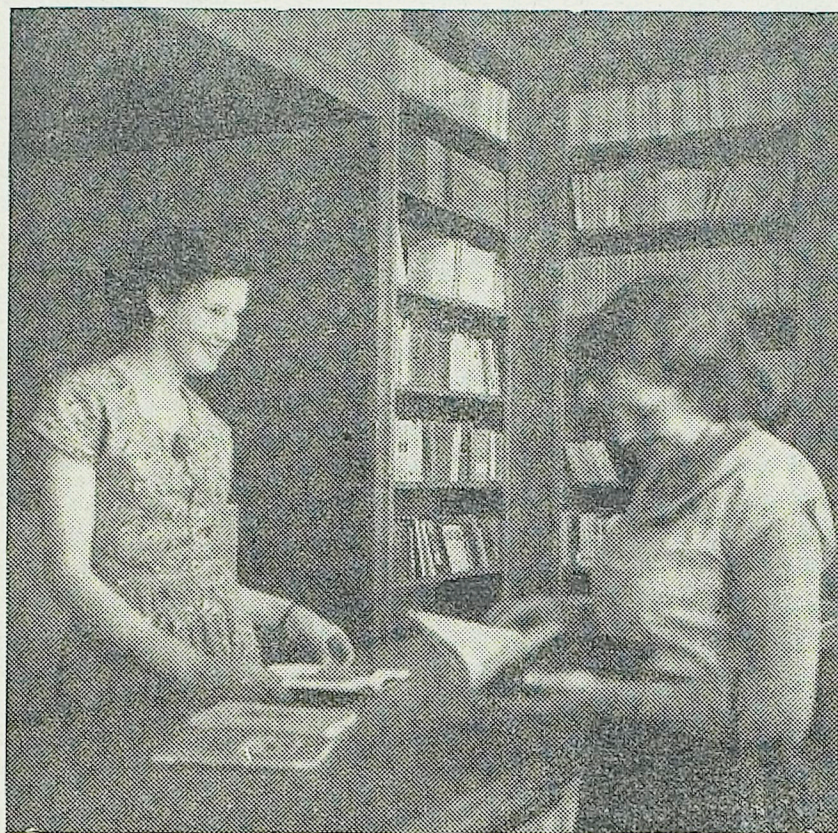
V začetku seveda ni šlo tako gladko kot danes, toda iz leta v leto se je podjetje organizacijsko krepilo, njegovo poslovanje pa izboljševalo. Vsak član kolektiva ti lahko pove, da je to v nemajhnini meri zaslug tov. Rožanca, ki je po svojem priходу jeseni l. 1950 krepko prijel vajeti v svoje roke, pri čemer je naletel pri kolektivu na popolno razumevanje.

Za poldrug milijon knjig v enem mesecu

V svojem razvoju je podjetje zabeležilo svoj prvi uspeh z ureditvijo koprške knjigarne. Do njene otvoritve avgusta 1951 so namreč prodajali knjige, papir in ostali material v zelo tesnem lokalni. Otvoritev nove knjigarne je odločno vplivala na prodajo knjig, promet se je dvigal iz meseca v mesec in je decembra 1951 dosegel znesek 1.400.000 din. Istočasna otvoritev nove papirnice je omogočila boljše prodajo papirja, tako da se je mesečni promet papirnice zvišal za povprečno 700.000 din. Danes je promet v obeh prodajalnah ustaljen

in ne beleži nobenih skokov navzgor ali navzdol. Podoben položaj je danes že tudi v poslovalnicah izven Kopra. Septembra 1951 je »LI-PA« na željo raznih forumov prevzela tudi poslovalnico v Bujah s knji-

darstvo OLO nekatere spremembe: znižanje stroškov v trgovini za 3% zvišanje grosistične prodaje za 10 milijonov din in znižanje zaloge blaga do konca leta za 14 milijonov. Celoten kolektiv na svojih red-

Prizor iz koprške knjigarne

garno in papirnico. Poskrbeli so za hrvatsko literaturo in dosegli v tem pogledu lepe uspehe. Denarni promet je bil vsak dan večji, posebnice prodaja hrvatskih knjig se je zelo dvignila.

Tudi prodaje italijanskih knjig ne zanemarjajo, ker je ljudska oblast z dotacijo deviz omogočila uvoz večjega števila knjig in revij iz Italije, po katerih italijansko prebivalstvo močno sega. Cene uvoženih knjig so razmeroma nizke in so v približnem razmerju 60:100 (linariji — lire).

Beseda o družbenem planu

Vsi ti organizacijski ukrepi so upravnemu odboru delavskega sveta omogočili sestavo družbenega načrta na realni osnovi, za katerega so prepričani, da jim ne bo povzročal nobenih preglavic. Da je načrt realen, dokazuje poslovanje v letošnjem letu, saj so predvidene postavke vedno dosegli, v nekaterih primerih pa celo presegli. Ko je delavski svet sprejel družbeni načrt, je po podrobnih proučitvi vnesel v predlog načrta Sveta za gospo-

darstvo vse nove gospodarske ukrepe, tako da je posebno o družbenem načrtu vedno podrobno seznanjen. To mu omogoča, da lahko svoje naloge, ki mu jih postavlja sprejeti družbeni načrt, brez težav uresniči.

Končno nove in okusne razglednice

Vsa leta po vojni so se turisti in izletniki pritoževali, da na Koprskem ni mogoče dobiti razglednic, ki bi dostojno ponazarjala te krajeve. Tem pritožbam je prislutil kolektiv podjetja »LI-PA«, ki je založil in izdal nove razglednice z motivi iz Koprškega. Razglednice so izdelali najboljši slovenski strokovnjaki in je za njih podjetje dobilo kopico priznanj. To se odraža tudi pri prodaji, saj so prodali od 1. maja že nad 26.000 razglednic. Razglednice se dogovarjajo za otvoritev novega kioska v koprskem pristanišču, kjer bodo vsem zainteresiranim ves dan na razpolago časopisi, revije, brošure, pisemski papir, razglednice in tudi znamke.

Se nekaj o založbi

V sklopu podjetja posluje založba »Lipa«, ki ima svoj uredniški odbor. Izdala je doslej 5 knjig, ki so namenjene predvsem tukajšnjemu ljudstvu. Založba se kljub svojemu kratkemu obstoju lahko pohvali z lepimi uspehi pri tem svojem skorajda pionirskem delu. Narodnih pesmi, ki so izšle ob letošnjem Pivem maju, so prodali v koprskem okraju 1000 izvodov, svoje knjige pa pošiljajo tudi v Trst ter na ta način skrbijo za kulturne potrebe našega tamkajšnjega življa.

B. S.

Prispevajmo za novi protituberkulozni dispanzer v Kopru

Boj proti tuberkulozi je boj vsega ljudstva. Uspešno se bomo proti tuberkulozi borili le, če bomo organizirali stalno zdravstveno prosvetno sekcijo, da bo vsak naš človek vedel najosnovnejše o tuberkulozi, da je nalezljiva bolezen, kako se je obvaruje in da je to ozdravljiva bolezen. Poleg tega pa je potrebno, da imamo dobre in urejene dispanzere.

Protituberkulozna sekcija v koprskem okraju si je zadala nalogo zgraditi nov protituberkulozni dispanzer v Kopru, kjer se sedaj nahaja dispanzer, ne odgovarjajo več in so neprimerni.

Ob tem postavljamo samo eno vprašanje: Ali si že kaj prispeval za zgraditev novega osrednjega protituberkuloznega dispanzerja v Kopru.

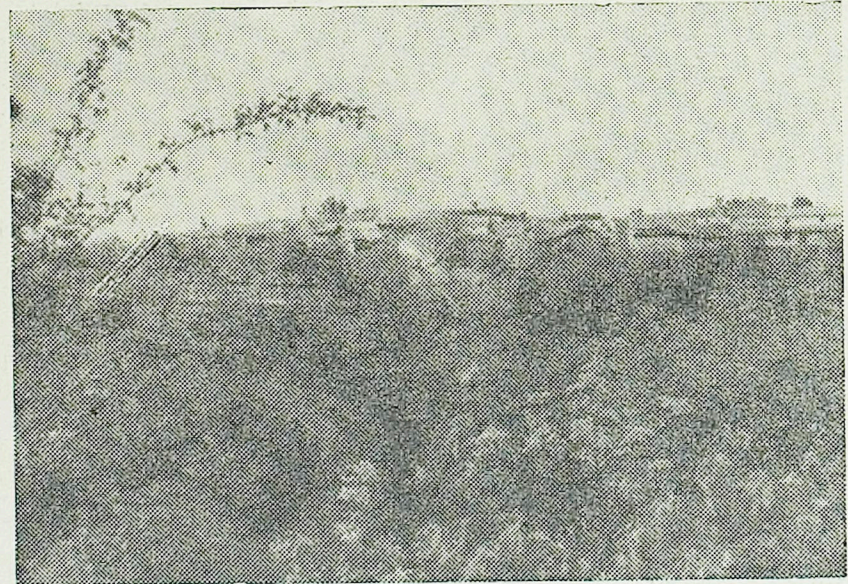
tivno sode'ovala v narodno-osvobodilnem gibanju. Mnogi vaščani so bili aktivni borci v partizanskih enotah.

Tistim, ki svobode niso dočakali bodo v nedeljo odkrili spomenik. Na to pomembno svečanost vabijo bivše borce in ljudstvo bližnjih in daljnih kraških vasi.

Brko

TUDI V KOPRIVI NA KRASU bodo počastili spomin borcev za svobodo

V nedeljo 8. junija bo v Koprivi na Krasu slovesno odkritje spomenika padlim borcem. Na to spominsko slovesnost so povabili več gostov iz raznih krajev, sami pa se

pripravljajo, da bodo ta dan pokazali veliko hvaležnost sovaščanom-borcem, talcem in žrtvam fašističnega divjanja.

Kopriva je majhna vasica in ima komaj tristo prebivalcev. V narodno-osvobodilni borbi je dala velik prispevek: 19 vaščanov je dalo svoja življenja za novo domovino. Za časa borbe je bil položaj te vasi zelo

Tržaški škof Santin grozi duhovnikom jugoslovanske cone STO

Po sporočilu upravnega oddelka Vojaske uprave JLA v Kopru so organi notranjih zadev koprškega in bujskega okraja v času od 19. V. 1952 do 22. V. 1952 zaslišali naslednje duhovnike: Giorgio Don Bruni, dekana v Kopru, Giuseppa Dagri, župnika v Izoli, Pietra Fonda, župnega upravitelja v Piranu, Alojza Kocijančiča, župnega upravitelja v Koštaboni, Milka Margona, župnega upravitelja v Truškah, Franca Sibenika, župn. upravitelja v Bertokih, Giovannija Cavalarin, župnika v Bujah, Giuseppa Sossa, župnega upravitelja v Savudriji, Placida Norbedo, župnika v Novem Gradu, Bruna Menegoni, župnika v Lovrečičih, Maria Lugnani, župnega upravitelja v Umagu in Pietra Cenetti, župnika v Materadi.

Omenjeni duhovniki so na zaslišanju izjavili, da jih je tržaški škof Santin pisмено poklical na sestanek, ki je bil 28. IV. 1952 v prostorih škofijskega ordinariata v Trstu in da jim je dal ob tej priložnosti posebna navodila o zadržanju duhovništva v jugoslovanski coni STO.

Tržaški škof Santin je na tem sestanku pozval na odgovornost duhovnike, ki so demantirali vesti ki so se v zadnjem času razširile v nekaterih inozemskih krogih o preganjanju vere in cerkve v jugoslovanski coni STO. Škof Santin je zahteval od duhovnikov, naj

se zgledujejo po pobeglih italijanskih učiteljih, ki so po direktivi vohunskega centra CLN v Trstu zapustili svoje službene dolžnosti in odšli v Trst, obenem pa jim prepovedal dajanje kakršnih koli izjav o verskem življenju in o stanju cerkve v jugoslovanski coni STO. Poleg tega je prisiljeval posamezne duhovnike, naj podpišejo pripravljene izjave o preganjanju vere in cerkve v jugoslovanski coni STO, s katerimi bi demantirali svoje prejšnje izjave o nemotenem delovanju cerkve in o svobodi vere.

Z namenom, da pripravi duhovnike k podpisu take izjave, jim je Santin zaječel popolno konspiracijo in izjavil, da je take izjave potrebno poslati vatikanskemu sekretariatu. Ob koncu sestanka jih je skupno pozval, naj podpišejo te izjave.

Škof Santin je duhovnikom jugoslovanske cone STO prepovedal vsako zvezo in sodelovanje z oblastmi v coni B in zagrozil z najtežimi cerkvenimi kaznimi v primeru, če duhovniki njegovih direktiv ne bi upoštevali. Italijanske duhovnike v jugoslovanski coni STO je opozoril, da pomeni dajanje kakršnih koli izjav o stanju cerkve in vere v jugoslovanski coni STO »nacionalno izdajstvo«.

Škof Santin izvaja od dneva sestanka stalni pritisk nad duhovniki — prebivalci jugoslovanske cone (Nadaljevanje na 3. strani)

TEDEN DNI DOMA

Obiralci in obiralke češenj na Goriškem delajo neprenehoma že od 9. maja. Vsak dan nalože po nekaj vagonov za Ljubljano, Reko, Zagreb, Kranj, Jesenice, Celje itd., glavne pošiljke pa gredo seveda za izvoz. Letošnje zgodnje goriške češnje so prodajali v Celovcu že sedem dni prej kakor lani. Do konca maja so odposlali letos v inozemstvo nad 60 vagonov češenj, medtem ko so jih lani izvozili le 13. Največ češenj so do konca maja poslali v Muenchen, Celovec, London in Dunaj.

Letošnji proračun okrajnega ljudskega odbora v Novi Gorici predvideva 255,4 milijone dinarjev dohodkov in prav toliko izdatkov. Večji del dohodkov bo okraj Nova Gorica črpal iz lastne gospodarske dejavnosti, razen tega pa bo deležen tudi znatnih dotacij iz republiškega proračuna. Posebno visoki zneski so določeni v letošnjem proračunu za nadaljnjo izgradnjo Nove Gorice, za napredek šolstva in zdravstvene službe v okraju. Tako nameravajo zgraditi popolnoma novo osnovno šolo v Cerovem v Goriških brdih, obnoviti pa bodo šole v Prvačini, Ajševici, Smartnem in mnogih drugih krajih.

V Beograd je prispela v ponedeljek francoska trgovinska delegacija, ki se pogaja z našimi strokovnjaki za zunanjo trgovino o kontingentu blagovne zamenjave od junija letos do julija prihodnjega leta. Na čelu francoske trgovinske delegacije je Christian Aubouyneau, svetnik francoskega zunanjega ministrstva.

V nedeljo opoldne je stekel prvi električni tok iz hidrocentrale Vinodol, enega največjih gradbenih objektov prve petletke, proti razdelilni napravi v Rakitju pri Zagrebu in odtod dalje proti Sloveniji. Pričetek obratovanja je bil zelo svečan dan za ves Goriški kotar, Hrvatsko Primorje in Istro. Tudi delovni ljudje Slovenije so prispevali svoj delež k temu velikemu uspehu naše elektrifikacije, saj je pri gradbenih delih sodeloval tudi kolektiv podjetja »Hidromontaža« iz Maribora.

Za gradbena dela in opremo jadranskih ladjedelnic bo investiranih letos 3 in pol milijarde dinarjev. Najobsežnejša dela bodo v ladjedelnici »Vicko Krstulovič« v Splitu, ki se je zadnja leta razvila iz majhnega objekta za popravila in je čiščenje ladij v veliko sodobno ladjedelnico, nadalje v ladjedelnici »Uljanika« v Pulju in ladjedelnici na otoku Lošinju.

V Pulju je bil ta teden V. kulturni pregled pripadnikov italijanske manjšine za izbiro najboljših, ki bodo letos v Rovinju sodelovali na festivalu Italijanov. Prvič se je na tem kulturnem pregledu pojavila sekcija mladih književnikov Italijanov, ki je priredila literarni večer svojih članov na tekmovalnem književništvu, ki ga vsako leto prireja Italijanska unija za Istro in Reko.

Novost na pregledu Italijanov Pulja je bila tudi razstava slikarjev in fotoamaterjev. Fotoamaterji so razstavili tudi slike najboljših delavcev Italijanov-novatorjev in racionalizatorjev puljskih podjetij.

Okrožno sodišče v Tetovu je izreklo obsodo šestorici članov šiptarske teroristične organizacije »Lirijav«, ki je imela za nalogo širiti med šiptarskim prebivalstvom protijugoslovanske ideje in delovati za priključitev zapadnih krajev Makedonije enverovski Albaniji. Sabidi Djura, vodja te organizacije, je bil obsojen na 14 let stroge ječe, drugi obtoženec na 10 let, ostali štirje obtoženci pa na kazni od 7 do 11 let.

Po vsej državi se je v nedeljo začel letošnji »Teden matere in otroka«. Skoraj povsod so letos pripravili za naše najmlajše bogatejše programe kakor katerokoli leto poprej: gledališke predstave, koncerte, razstave, izlete, cvetlični korzo, otroške sejme in drugo.

Odkar je bilo objavljeno v dnevnem časopisu prvo sporočilo o uspeli operaciji podpredsednika vlade FLRJ in ministra za zunanje zadeve Edvarda Kardelja, so prihajala vsakodnevno v njegov pisarno številna pisma in brzojavke iz raznih krajev države in inozemstva, v katerih mu pošiljajo čimprej izražajo čestitke in želje za čimprejšnje ozdravljenje. V imenu tovariša Kardelja so se iz njegovega kabineta zahvalili vsem, ki so mu poslali pismene ali brzojavne pozdrave in čestitke k uspeli operaciji.

Jugoslavijo je obiskala delegacija danskih sindikatov, ki si je ogledala nekatera jugoslovanska mesta. Iz Beograda je delegacija odpotovala v Skoplje. V Makedoniji si je delegacija ogledala hidrokombinat Mavrovo, kmečko delovno zadrugo Lazaropolje ter mestni Ohrid in Bitolj. Delegacija so v Skoplju najbolj zanimali kulturno-zgodovinski spomeniki mesta.

Italijanska megalomanija

Italija je pred dnevi pokazala, da ji ni do dobrih odnosov s sosedom Jugoslavijo, temveč da hoče z mednarodnimi manevri in intrigami, s fašističnimi demonstracijami, pa tudi z vojaško silo izsiliti nekaj, česar od nove Jugoslavije ni mogoče izsiliti. Spomnimo se samo izgovora polkovnika Kodriča, jugoslovanskega vojaškega atašea iz Rima, grozečih vojnohujskaških besed italijanskega vojnega ministra Pacciardija na predvolilnem zborovanju v Trstu, dalje dogodke pred meseci v Vidnu, ko je general Biglino znanemu »Bataglione San Marco« odkazal čast, da bo »prvi v korakal v Trst« itd. Sedaj pa je italijanska vlada pričela rožljati z orožjem tik ob jugoslovanski meji in je tako jasno pokazala ne samo, kaj hoče, temveč tudi, kako bi to dosegla (ko bi mogla). Za obleden italijanske republike so priredili v Gorici veliko vojaško paradno v navzočnosti podtajnika v obrambnem ministrstvu Barosia in civilnih predstavnikov na le iz Gorice, temveč tudi iz Vidna in celo iz Trsta. Značilno je poročilo italijanske poluradne agencije ANSA, ki pravi, da so paradni prispevki »glavne oblasti goriske, videmske in tržaške province«, kot da je Trst — italijanska provinca... Parado si je prišel ogledat tudi tržaški conski predsednik Palutan.

Na tej veliki vojaški paradni so vseh glavnih gorških ulicah, ki je bila po udeležbi vojaštva in orožja večja kot parada v Milanu, so sodelovali skoraj vsi oddelki vojske od tehote in lahkega topništva do tankov in letalstva. Sodeloval je velik del oddelkov 5. armadnega zbora, katerega poveljstvo je v Padovi, letala, ki naj bi se povečala »veličastni« vtis parade, pa so letela tudi nad jugoslovansko-italijansko mejo.

Pred začetkom parade je dobilo odlikovanje 15 oseb, ki so se »odlikovali« v zadnji italijanski fašistični vojni. Ob tej ceremoniji so prebrali tudi obrazložitev odlikovanj ki govorijo še točneje o borbi proti »ribelloni« v številnih jugoslovanskih krajih. Med temi odlikovanci je tudi 6 borcev »iz Trsta, Reke, Pulja in Dalmacije«. Odlikovanja je podelil sam podtajnik obrambnega ministrstva Barelli.

Prisotnost odgovornega člana italijanske vlade daje tem resnejši značaj tamu najnovejšemu izdvanju in rožljanju z orožjem uradne Italije tik ob jugoslovansko-italijanski meji, v času, ko si italijanska vlada prizadeva z vsemi sredstvi, da bi poslabšala odnose s sosedom Jugoslavijo, katere prebivalstvo je krvavo občutilo divjanje italijanske vojske. Toda čas je že, da bi se v Rimu začeli zavedati, da bahške grožnje z orožjem proti Jugoslaviji, prav po kominformovskem vzorcu, Italiji ne bodo prav nič koristile.

NE POMAGAJE NITI MASE, NITI POBOZNE MOLITVE, SE MANJ PA PACCARDIJEVE DIVIZIJE

Ob sedmi obletnici dne, ko so jugoslovanski partizani prišli v Gorico, so priredili v Gorici svečeno mašo, ki jo je služil sam nadškof Ambrosi, ki je pred tedni prevzel svojo novo cerkveno funkcijo. Maše so se udeležili pokrajinski prefekt, župan Gorice in druge osebnosti. Rotili so boga, naj Gorica nikoli več ne pripade Jugoslaviji in naj se Italiji pripada vse kar ji »pripada«: Trst, Istra, Dalmacija itd.

Ce bi take molitve pomagale, potem bi bilo lahko osvoboditi ne samo Trst, temveč tudi Istro in Dalmacijo in ne bi bilo treba ne londonskih konferenc, ne Pacciardijevih divizij.

Toda kakor izgleda, molitve niso bile uslišane in zato so verjetno priredili veliko vojaško paradno, da bi z njo prestrašili naše narode! Toda tudi tukaj so imeli smola, saj je na paradni sodelovala kopica italijanskih »junakov«, ki so — nekateri celo v spodnjih hlačah — pred leti zbežali pred jugoslovanskimi partizani iz Gorice. In teh naj bi se naši narodi prestrašili?

Videli bomo, kaj si bodo po tem neuspelem polizkusu zopet izmislili?

Italija hoče voditi veliko politiko. Veliko politiko, ki naj bi bila odraz odgovarjajoče oborožene sile. Pacciardi pravi, da ima sedaj 12 divizij, kar pa je šele 250.000 vojakov! Do 8.000.000 bajonetov, s katerimi je rožljal Mussolini, manjka še mnogo! In to je bila »sila«, ki so jo vsi tolkli od majhnega grškega naroda do Albancev, od Jugoslovancev do Angležev. Ne 12, tudi sto divizij imel Mussolini, pa je vseeno pokleknil po treh letih slavnih »zmaga«. Kaj grozite na naših mejah? Ste mar pozabili, kako ste bežali iz Gorice, ker ste se počutili na tujem, kjer se sedaj vaspirite in razgrajate. Pa kdo se vas kaj boji?!

Seveda vi ste politični špekulanti.

»HLADNA VOJNA« V NEMČIJI

V nedeljo opolnoči so pričele veljati odredbe vzhodnonemške oblasti, po katerih ne more noben prebivalec zahodnih sektorjev Berlina iz Zahodne Nemčije preiti v Vzhodno Nemčijo brez posebne dovoljenja. General Lucius Clay, ki je bil ameriški vojaški guverner med blokado Berlina, je izjavil pred dnevi da bodo zahodne sile lahko preprečile vsak poizkus obnovitve blokade. Zračni most bi bil sedaj po njegovem mnenju še bolj enostaven, razen če se Rusi ne bi poslužili sile, kar bi pripeljalo do nove vojne. Najboljši odgovor po mnenju generala Claya na sedanje sovjetske spletke bi bila takojšnja ratifikacija bonnskih dogovorov po vseh prizadetih. Na koncu je Clay izjavil: »Položaj je drugačen kakor leta 1948. Tedaj je šlo za Berlin; sedaj pa gre za Evropo.«

V zahodnem Berlinu so mnenja, da bodo vzhodnonemške oblasti vsak dan bolj poostrele nadzorstvo okrog zahodnih sektorjev mesta, dokler ne bo demarkacijska črta postala prava meja. Zdi se, da so oddelki policije, ki stražijo izhode iz zahodnega Berlina, ojačani z ruskimi četami, ki so razvrščene ob nekaterih strojniških gnezdih ob barikadah in jarkih, ki obkrožajo me-

vi ste diplomatske hijene. Vedno ste vodili zavratno, nelojalno politiko, vedno ste se vezali z močnejšim. Ce pa je ošibil, ste ga zapustili in se vezali z močnejšim. Ali morda računate na napad na SZ, ali bi radi nekaj dobili v takem bojnem plesu? Kako hvaležni vam je lahko PSZ za tako uslugo! In Togliattijeva peta kolona vam bo tudi prav prišla, kaj?

Intrigirate po vsem svetu proti Jugoslaviji. Vse ste vpregli v ta voz: vašo diplomacijo, vero in Cerkev, Vatikan, vse ste mobilizirali za to »sveto vojno«. Izvajate politiko s tem, da razbijate pogodbe, pogajanja — sodelovanje! Do kdaj bo zapadni svet pripravljen poslušati vas, ki ste vedno izdajali zaveznika v najhujših trenutkih. Ce vam je že ozdravel nos, ki smo vam ga razbili v bližnji preteklosti, ko ste imeli 8.000.000 bajonetov, potem iščite, kajti kdor išče, najde. Vi boste lahko... našli!

sto. V gozdnem delu so posekali tudi drevesa v 10 metrov širokem pasu.

Ponoči med ponedeljkom in tokom so angleške vojaške in nemške policijske čete v britanskem sektorju obkolile poslopje berlinskega radia, ki je pod sovjetskimi nadzorom. Ta ukrep so podvzeli kot odgovor na ukrepe oblasti v sovjetskem področju. Vse dohode v prostore poslopja so zaprli z bodečo žico in ob njih strazijo britanski vojniki in nemška policija. Britanski uradni predstavnik je izjavil, da so smatralo britanske oblasti za potrebno omejiti v interesu prebivalstva britanskega sektorja dostop v prostore radia in da zanjkrat ni mogoče predvideti, koliko časa bo ostala ta omejitev veljavna.

Kot izgleda, zahodne oblasti ne nameravajo popustiti, čeprav so v londonskih krogih zaskrbljeni zaradi berlinskih dogodkov. Izjavljajo pa, da ima tudi hladna vojna svoje meje in da bodo berlinski dogodki našli odmev v zahodnem odgovoru na zadnjo sovjetsko noto o Nemčiji. Zahodni odgovor nameravajo po sporocilu naglaškega zun. ministrstva izročiti kremeljskim oblastem v kratkem.

VOLITVE V TRSTU - SRAMOTA ZA CIVILIZIRANI SVET

Težko je najti danes mesto v civiliziranem svetu kot je Trst, kjer o njem vsi odločajo razen Tržčanov. To velja tudi takrat, ko se volijo občinski svetovalci. Tudi takrat odločajo od povsod uvoženi »volilci«, ki preglašujejo domačine in jim tako vsilijo občinski svet, ki ni odraz težnj in volje domačinov, ampak svet, ki je sovražna interesov mesta in njegovega prebivalstva.

Predvsem je treba poudariti, da volitve, ki so bile 25. maja v Trstu, nimajo nobene vrednosti. Mestni svet že prej ni imel nobene oblasti in je lahko na dolgo razpravljalo o brezpomembnih ukrepih komunalnega značaja, medtem ko se usodno Trsta krojile tuje, bodisi zavestne, ali italijanske sile. Lahko trdimo, da bi zelo težko našli v modernem svetu kraj, kjer bi imeli domačini tako malo oblasti v rokah, kot jo imajo v Trstu. S tega stališča je proporcionalno zastopstvo v mestnem občinskem svetu važno v toliko, v kolikor se bo slišal glas resnice pri sprejemanju raznih resolucij proti ljudski oblasti našega ozemlja in njenega prebivalstva, kar predstavlja eno glavnih »dolžnosti«, analoga in »kompetenca« tržaškega mestnega sveta. Torej je popolnoma vseeno, če bo ena resolucija več ali manj proti nam.

Glede »demokratičnosti« in »objektivnosti« rezultatov volitev moramo pibiti, da so sramota za ves civilizirani svet. Volilna maskerade, ki spada bolj v pustne čase kot pa v trezno odločanje posameznikov, in krinka za laži-demokracijo pač pa razkrinkuje sisteme volitev, kjer odloča pritisk in grožnja in sama »organizacija« volitev. Pod »organizacijo« smatramo sistem volitev, kjer si gospodujoči razred

na vsak način zagotovi večino. Tržaške volitve so tipično te vrste.

In če mislijo Tržčani, da bodo preglašovali osvraženo kasto klerikalcev, se motijo, kajti »volilci« v Italiji je več kot volilnih upravičencev v Trstu in če ne bo dovolj 70% popusta za prevažanje »volilcev«, bodo uvedli brezplačno vožnjo za Trst in nazaj! Pomislite, da je po ugotovljenih podatkih glasovalo v Trstu stalnih prebivalcev iz našega okrožja nad tisočpetsto »volilcev! Tu ne omenjamo onih, ki so se izselili ali pobegnili, ki so tudi »prav prišli!« Ističasno je treba naštetati one, ki imajo volilno pravico v Trstu, ki pa niso bili vpisani v volilni seznam, ali pa so jim komisijske odvzele pravico voliti. Res je, da so bile volitve v ozračju fašistično kominformističnega terorja, toda to ni bistveno. Bistvena je goljufija, »organizacija« volitev, ki je nesramna in nezakonita. Vsako seštevjanje glasov ali zaključevanje na podlagi rezultatov je v takih pogojih nesmiselno in popolnoma zgrešeno. Rezultati volitev v Trstu so brez vsake vrednosti za danes in za jutri, ker so preračunani na intervencijo tujih sil, na dotok ta-

ONKRAJ OCEANA OPRAVIČUJEJO LONDONSKO MEŠETARJENJE

Od našega bralca I. P. smo prejeli dopis naslednje vsebine:

»Pred dnevi je radio »Glas Amerike« opravičeval londonsko mešetarjenje o Tnstu. Navajal je že obrabljene fraze, da s koncesijami Italiji ni preudicirana končna rešitev tržaškega vprašanja, itd. Toda največja ironija je bila trditve, da bo ZVU, ki ostane še nadalje upravljalca zone A, čuvela interese prebivalstva ter nepristansko ščitila vse in vsakega — kot do sedaj! — ne glede na jezik, vero in politično prepričanje. Poleg tega je napovedoval še poudaril ameriško tradicionalno pravico ljubnosti, poštenosti, demokracijo in svobodo... Licemerstvo je tudi v tem, da mnogi, ki so poslušali to oddajo, ne vedo, kako je bila ZVU nepristranska — do sedaj, ter so iz poročanja napaka zaključili, da je res bila taka.

Vprašamo »Glas Amerike«, kje pa je dvojezičnost v zoni »A«? in slovensko slovo? Kaj pa fašistični zakoni, ki so bili nalašč tako prikriti za zatiranje slovenskega življa? Ti so mnogi še danes v veljavi ter jih mnogi državljani italijanske narodnosti z naslodo uprabljajo... A to še ni vse.

Tako poročanje je po mojem skromnem mnenju lažno in demagoško in nenehno zavestništva iz minule vojne ter ga z gnusom odklanjam po poštenih demokrati, zlasti pa Slovenci, ki smo prav od Amerike pričakovali največjega razumevanja za našo 25-letno trpljenje in umiranje pod fašizmom!«

Tržaški škof Santin grozi duhovnikom jug. cone STO

(Nadaljevanje z 2. strani)
ne STO, pri čemer se poslužuje vseh mogočih sredstev, pošilja pa celo tudi grozilna pisma.

Iz poteka samega sestanka in iz odnosa škofa Santina do duhovnikov jugoslovanske cone STO je razvidno, da tržaški škof Santin očuva nespoštovanju zakonov in razpihuje nacionalno nestrpnost, kar je vojaška uprava jugoslovanske cone STO skupno s tukajšnjimi oblastmi dolžna preprečiti po obveznostih, ki izhajajo iz načel mirovne pogodbe z Italijo.

kih volilcev, ki s Trstom nimajo nobene zveze.

Ce je treba o čem govoriti ob zaključku volitev, potem naj Tržčani govorijo in razmišljajo, čigavi so kdo o njih odloči, kdaj bodo sami odločali o sebi. Z izvolitvijo mestnega občinskega sveta niso niti za korak napredovali. Dokler bodo v konsem svetu sedeli imenovani »predstavniki« (samo »boljša rasa«), bo mestni svet imel pravico »razpravljati« o vsem, odločati pa o ničemer. Močna afimacijska neodvisnih, resnična demokracijskih sil v Trstu, ki se bore za neodvisnost in samostojnost Trsta, nujno nalaga da se reši vprašanje predstavniškega organa za Trst.

Cas je, da dobi tudi otroška ljudstvo pravico, da samo odloča o sebi da stalno aktivno sodeluje in s polno pravico odloča o zadevah Trsta. Nobenega dvoma ni, da vsiljeni mestni svet prav gotovo ne bo branil in zastopal interesov tržaških delovnih množic. Tržaške delovne množice se ne smejo ustaviti pred zadnjo maskerado, ki je prav zaradi sleparstva in goljufije brez vsake vrednosti in predstavlja sramoto za civilizirani svet. J. B.

Volitve so pokazale veliko okrepitev fašistov na račun krščanskih demokratov

TEDEN DNI PO SVETU

Uradno glasilo romunske komunistične demokratske koalicije »Scantea« je objavilo, da je centralni komite stranke obdoločil Ana Pauker, eno izmed podpisnic zloglasne resolucije Informbiroja zoper Jugoslavijo, ki je v romunski vladi zunanji minister, »desnega« in »levega« odklona iz da je Ana Pauker svoje napake priznala in se zanje kesala. Kakor poroča isti list, je centralni komite sklenil, da ji bo pomagal; »da bi razčistila vzroke tega odklona« ter da bo zaradi tega Ana Pauker še nadalje obdržala funkcijo zunanjega ministra.

Italijanski parlament je te dni razpravljalo o vladnem zakonskem predlogu o borbi proti neofašizmu. Čeprav ta zakon sam po sebi že tako ni najboljšo sredstvo proti naraščajoči fašistični nevarnosti, vsebuje tudi možnost, da se ga demokristijani poslužijo za odstranitev neprijetnih konkurentov na isti poti. Zanimivo je stališče posameznih italijanskih političnih skupin do protifašistične zakonodaje, predvsem pa do vprašanja njenega izvajanja. Poslanci MSI zastopajo negativno stališče medtem ko so poslanci KPI do tega zakonskega osnutka brezbrizni. Tako je na primer komunistični poslanec Longo izjavil, da fašistična nevarnost v Italiji ni in šele liberalni poslanec ga je moral opozoriti na odgovornost, ki jo nosi vlada za dvig fašizma. Dejal je tudi, da pade precejšnji del odgovornosti na De Gasperija, »ker je predolgo predsednik vlade.«

General Ridgway, ki je že prevzel posle vrhovnega poveljnika oboroženih sil držav atlantskega pakta, je obiskal predsednika francoske republike Auriola in obrambnega ministra Plevana. Kakor smo že poročali, je prišlo ob Ridgwayevem prihodu v Pariz do resnih neredov, tako da je policija morala nekatere osebe aretirati, med njimi tudi francoskega kominformističnega voditelja J. Duclosa.

Ameriško vrhovno sodišče je razsodilo, da je bila zasega ameriških jeklarn nezakonita. Zato sedaj pričakujejo novo akcijo predsednika Trumana. Prvotno so bili nekateri mnenja, da bi se predsednik lahko poslužil Taft-Hartleyevega zakona, na podlagi katerega bi ukazal delavcem, ki so na poziv sindikalnih organizacij začeli s stavko, naj se za 30 dni vrnejo na delo, v pričakovanju da posebna preiskovalna komisija prouči položaj. Toda Truman tega doslej še ni storil, zakar ga republikansko časopisje ostro napada. Stavka v jeklarski industriji povzroča tudi zastoj v železniškem prometu.

V različnih delih mesta Tunisa so v ponedeljek eksplodirale štiri bombe, da bi povzročile žrtve in škodo. Peto so našli nerazpočeno v poštnem uradu. Policija je aretirala v nekem gozdičku blizu Suse dva atentatorja, ki sta se udeleževala številnih sabotažnih akcij in napadov na razne osebe.

Indonezija namerava ohraniti med zapadnim in vzhodnim blokom neodvisno stališče in to na ta način, da se ne bo pridružila ne enemu, ne drugemu bloku in da bo ostala vedno nevtralna tudi ob morebitnih incidentih med obema blokoma. Tako je dejal v svoji izjavi o indonezijski zunanji politiki ministrijski predsednik Vito.

General Eisenhower je po prihodu v Ameriko slekel uniformo in pričel z volilno kampanjo v rojstnem mestu Abilene v državi Kansas. Ob slovesu od vojaškega stanu je general izjavil na tiskovni konferenci, da osebno ne verjame v nastanek nove vojne.

Truman je poslal južnokorejskemu predsedniku Singmanu Rheeju poslanico, v kateri izraža svoje nezadovoljstvo nad razvojem dogodkov v Južni Koreji, obenem pa ga je opomnil, da se država znašla v velikih težavah, če ne bo čimprej rešena sedanja politična kriza, v katero je Južna Koreja zabredla. Obenem pa je Truman spomnil Singman Rheeja, da so ZDA branile in da nameravajo še braniti njegov državo pred napadalci.

Za sedanjí položaj Slovenskega narodnega gledališča v Trstu je kriva tudi ZVU

Uprava Slovenskega narodnega gledališča v Trstu je poslala pretekli teden gen. Winterlonu, poveljniku anglo-ameriškega področja Tržaškega ozemlja pismo, v katerem ga opozarja na vse dosedanje diskriminacijske postopanje proti Slovenskemu narodnemu gledališču.

V pismu je rečeno, da je Uprava Slovenskega narodnega gledališča že večkrat predložila ZVU v proučevanje in rešitev vprašanje Slovenskega narodnega gledališča v Trstu. Toda vsi ti opomini so bili dosedaj brezplodni. Današnji položaj Slovenskega narodnega gledališča je v glavnem posledica splošne narodne diskriminacije, ki jo v Trstu izvajajo proti Slovincem civilne in vojaške oblasti. Potem ko pismo ugotavlja, da Slovensko narodno gledališče deluje v Trstu že sedmo sezono kot edino stalno gledališče na tem področju, nadaljuje, da ZVU prepušča rešitev zahtev Slovenskega narodnega gledališča italijanskim nacionalističnim krogom, ki so »svraženo razpoloženi do Slovencev. Zato je tudi slovensko gledališče še vedno brez dvorane

Pismo nadalje opozarja ZVU, da je v Trstu več gledaliških dvoran o katerih seveda odločajo italijanski nacionalistični krogi. Poleg tega pa ima Trst veliko občinsko gledališče Verdi, kjer igrajo dramske družine iz Italije, Francije, Avstrije, Anglije in drugih držav v raznih jezikih. Slovensko narodno gledališče je že mnogokrat zaprosilo, da bi smelo igrati po dvakrat na mesec v občinskem gledališču, ki ima prav gotovo prav tako pravico do slovenskih predstav v občinskem gledališču kakor italijansko občinstvo do italijanskih, a čisto italijanska upravná komisijska občinskega gledališča stalno odbija prošnje SNG s praznimi izgovori in pretvezami, ki nasprotujejo določbam mirovne pogodbe o enakopravnosti obeh narodnosti. Poleg tega pa Slovensko narodno gledališče ne dobiva nobene podpore iz državnega fonda za vzdrževanje kulturnih ustanov.

Pismo zahteva odločno rešitev zahtev uprave Slovenskega narodnega gledališča in poudarja, da je temeljna zahteva povrnitev škode za požgani Narodni dom, da se zgradi nova stavba z gledališko dvorano za slovenske predstave. Dokler se to ne izvede je dolžnost ZVU, da zagotovi Slovenskemu narodnemu gledališču pravico do primerne števila predstav v občinskem gledališču Verdi. Prav tako pa je treba izposlovati, da bo slovensko občinstvo primerno zastopano v upravní komisiji občinskega gledališča in da bo Slovensko narodno gledališče dobivalo primerno podporo iz

fonda, ki je namenjen kulturnim ustanovam Tržaškega ozemlja.

Pismo ob koncu ugotavlja, da je za sedanjí položaj Slovenskega narodnega gledališča kriva tudi ZVU, ki prepušča odločanje o važnih kulturnih problemih Slovencev italijanskim nacionalistom.

Italijanska iredentistična-fašistična propaganda v Trstu se je v zadnjih dneh zagnala proti dvojezični spominski plošči v tržaški sodni palači, ki so jo postavili v spomin civilnih policistov, ki so padli pri izpolnjevanju službenih dolžnosti. »Giornale di Trieste« in »Messaggero Veneto« sta vpila, da je to groba »žalitev« čustev tržaškega »italianissimivega« prebivalstva, itd. Na ta podli način izkoriščanja spominske plošče padlih policistov v politične namene, je bila prisiljena odgovoriti tudi ZVU, ki je v posebnem sporočilu postavila na laž vse trditve italijanskih fašističnih iredentistov. Toda ZVU bi morala poskrbeti, da bi se določbe mirovne pogodbe o enakopravnosti slovenskega jezika z italijanskim spoštovale povsod in ne samo tam, kjer je vojaški upravi prav.

Na ribiškem odseku tržaškega pristaniškega poveljstva, so zavrnili prošnjo slovenskih svetokrižskih ribičev, da bi jim bila povrnjena škoda zaradi med vojno porušeni ribiških skladišč.

Na ribiškem odseku so hoteli prisiliti slovenske ribiče, da bi dovolili, da se na kraju, kjer so sedaj napel porušena skladišča, zgradi neko javno skladišče, ki ne bi bilo več njihova last. Obenem pa so slovenski ribiči tudi zvedeli, da jim škoda, ki so jim jo povzročili Nemci med vojno, sploh ne bodo več vrnili. Ta diskriminacija zoper slovenske ribiče je tesno povezana z namenom italijanskih iredentistov, ki hočejo na vsak način onemogočiti slovenskemu ribiču, da bi živel na svoji obali, medtem ko z milijoni podpirajo naseljevanje italijanskih ribičev ob vsej slovenski obali

V slovenskem DEVINU je bila v nedeljo uspela šolska prireditel, učencev osnovne šole iz Devina in Stivana. Prireditve so se udeležili vsi starši in šolcobvezni otroci, ki so popolnoma napolnili šolsko dvorišče, kjer je bil postavljen oder. Nastopajoči otroci so svojim staršem in sošolcem pripravili pester in vesel kulturni spored. Program je vseboval recitacije, petje pevskega zbora in trodejanke »Desetnik in sitotica«.

Letošnje zaključne prireditve so bili slovenski starši zelo veseli. Ponosni so na svoje malčke, ki se pridno v slovenski šoli učijo svojega materinega jezika, da ohranijo na najzapranejši slovenski obali slovenski jezik in slovenski duh.

IZ VIPAVSKE

V St. Vidu pri Vipavi je predpreteklo nedeljo domače prostovoljno gasilsko društvo praznovalo 60 letnico svojega obstoja. Zato so ob tej priliki pripravili primeren program. Najprej je domača četa izvedla »trodelni napad«, ki je kar dobro uspel. Posebno lepo in dobro so izvedli vajo z zločljivo lestvijo. Člani PGD Solkan pa so praktično pokazali reševanje po vrvi iz domačega zvonika. To vajo je napravila tudi članica PGD Postojna, tov. Marija Rebec. Pionirji, člani TD »Partizana« iz Dornberga so izvajali skokno eno uro preste in vaje na orodju, ki so žele od gledalcev veliko priznanje.

Predsednik prosvetnega gasilskega društva St. Vid tov. Filip Vičnik je na kratko povedal zgodovino društva. V imenu Okrajne gasilske zveze Nova Gorica pa je sekretar tov. Kogoj podelil 11 članom PGD St. Vid odlikovanja — priznanja za njihovo dolgo letno službovanje. S. B.

KONCERT TRŽACANOV V TRBOVLJAH

V nedeljo 1. junija je prebivalstvo Trbovelj sprejelo in pozdravilo v svoji sredi 26-članski moški pevski zbor iz Doline pri Trstu. Zbor je spremljal tov. Drago Pahor, nekdanji učitelj v Trbovljah. Pevovodja zbora je priznani tov. Marc. Okoli 600 ljudi je pozdravilo Tržacane, ki so izstopili iz avtobusa. Sprejem je bil zelo prisrčen in je pokazal, kako tesno so vezi med trboveljskimi rudarji in tržaškimi Slovenci. Oboji bijejo trd boj: prvi pod zemljo, drugi proti nasilju italijanskih neofašistov in kominfomistov.

Koncert je bil v dvorani Delavskega doma. Prosvetno društvo »Valentin Vodnik«, kateremu pripada ta zbor, je eno najstarejših v Trstu. Velik vtis je napravilo na občinstvo, ko se je zbor predstavil na odru v emotivnih modrih srcah. Zbor je zapel več narodnih in partizanskih pesmi, med temi: »Domo-vinik«, makedonsko: »Bolen mi lež«, »Vasovalec«, »Oj, zbogom ti planinski svet«, »Triglav, moj dom«, »Morje adrijanskega in še druge. Zbor je zapel 12 pesmi.

Zal, da gostje niso mogli ostati več časa v Trbovljah, ker so še isti dan zvečer nastopili tudi v Rogaske Slatini. S. S.

Ob zaključku šolskega leta v osnovni šoli v Borštu

STOLMINSKEGA

MLADINA TOLMINSKEGA OKRAJA JE DOBILA PRIZNANJE

Okrajni komite LMS je dobil od Centralnega komiteja LMS pismeno priznanje za delo mladine, še posebej ker se je dobro izkazala na mladinskem festivalu. Mladina je to priznanje zaslužila in ji bo v vzpodbudo, da bo tudi na naprej šla po poti dela in izgradnje socializma.

Letos bo mladina tolminskega okraja pomagala po deset dni vsake skupina v krajih, ki so bili najbolj prizadeti v pretekli zimi. Na delovne akcije v druge kraje mladina ne bo povabljen. B. R.

FLUOROGRAFSKA AKCIJA NA TOLMINSKEM

Centralni protituberkulozni zavod na Golniku je organiziral fluorografsko akcijo — slikanje pljuč na Tolminskem od 29. maja do predvidoma 21. junija. Akcijo je finančno podprl Svet za ljudsko zdravstvo in okrajni LO sam. Na razpislo sta dva avtomobila.

Skoraj po vseh dostopnih vaseh bodo prišli avtomobili, da bodo ljudje imeli tako priliko slikanja doma. Le nekaj krajev je, kamor ni mogoče dospeti z avtomobilom, vendar je bila udeležba do sedaj skoraj povsod 100%.

Ta akcija je za Tolminsko posebno važna. Od vseh okrajev v Sloveniji je tu največ obolelih za tuberkulozo. To se nekako čudno sliši, ker v vsem okraju ni razen v Idriji kake večje industrije, ki bi vplivala na zdravje. To je znak, da so nekje žarišča tuberkuloze, ki jih

Od Triglava

IZ SLOVENSKE ISTRE

MLADINA KOPRSKEGA OKRAJA ZELI POSTATI ČLAN LJUDSKE MLADINE JUGOSLAVIJE

Mladina koprškega okraja je te dni po sklepu okrajne mladinske konference in okrajnega plenuma zaprosila CK Ljudske mladine Slovenije, da jo sprejme kot sestavni del svoje organizacije. Prošnjo utemeljuje mladina s tem, da je aktivno sodelovala v borbi in v socialistični izgradnji z ostalo jugoslovansko mladino ter da je ne more ločiti krivična meja, postavljena od tujih imperialistov.

OBISK SLOVENSKEGA ZDRAVNIKOV

Proslave ob tisletnici kirurškega oddelka v Izoli, obletnice sanatorija za pljučno tuberkulozo v Ankaranu in otvoritve otroške bolnice v Kopru v dnevi 31. maja in 1. junija se je udeležilo 70 zdravnikov iz Slovenskega Primorja in Istre, iz Ljubljane in iz Trsta. Pomočnik ministra dr. Perušek je izročil delegaciji tržaških zdravnikov zbirko

medicinskih knjig, ki so izšle v Ljubljani po osvoboditvi. V imenu Sveta za zdravstvo LRS je izrekel slovenskim zdravnikom v Trstu priznanje za njihovo pomoč pri organizaciji zdravstvene službe v nekdanjem Istinskem okrožju.

Predstavniki medicinske visoke šole v Ljubljani z akademikom prof. Lavričem in člani Slovenskega zdravniškega društva s predsednikom docentom dr. Jakšo na čelu so si ogledali bolniške ustanove ob naši obali od Valdoltra do Pirana. Obisk uglednih zdravnikov iz Slovenije je povezal zdravstvene delavce v koprskem okraju še tesneje in globlje z vodilnimi zdravstvenimi ustanovami v Sloveniji.

V nedeljo prvega junija je bila slovesna otvoritev protituberkulozne razstave v Kopru. Otvoritvi so prisostvovali predstavniki ljudske oblasti, Vojaške uprave JLA, množičnih organizacij in 65 zdravnikov iz Slovenije in Trsta, med njimi tudi predsednik protituberkulozne sekcije Jugoslavije profesor dr. Neubauer.

KOPER

Pionirji IV. razreda slovenske osnovne šole iz Kopra bodo nastopili danes ob 17. uri v Ljudskem gledališču v Kopru z mladinsko igro v petih slikah »Mačcha in pastorka.« Igro so naštudirali kar sami. Režiserka je učenka Hinec Leni. V začetku jim je šla zelo trda in so že obupavali, da ne bo nič, pa le niso odnehali. Vabilne lepake v barvah so tudi sami izdelali. Baleta pa jih je naučil vodja baletne šole tovariš Hiti.

Vljudno vabijo starše in vse druge, da pridejo k predstavi. Videli bodo medvedka, psička Rjavka in mucko Tačko ter Sončno ženo. To njihovo vabilo podpiramo tudi mi

Zadnjega maja so našli obešenega Belema Maria, pokojnega Ivana, rojenega 31. I. 1893 v Alboni, stanujočega na Karpatijevem trgu št. 1, po poklicu elektrotehnik, zaposlenega v tovarni Delanglade. Belemo je bil vdovec brez otrok. Obesil se je v dvorani svojega stanovanja tako, da je vrv privezal za vodovodno cev. Ni znano, kja je vzrok samomora.

SV. PETER

V nedeljo so imeli starši iz vasi Sv. Peter, Nova vas, Krkavč in Padne v šolskem poslopiju uspelo zborovanje. Pogovorili so se o vzgoji otrok in ugotovili, da je tesna povezava med šolo in domom zelo koristna in potrebna. Izvolili so odbor, ki bo zastopal starše v šoli.

Prav gotovo bo to skupno delo dalo v prihodnje dobre uspehe. G. A.

GLEM

V vaškem vodnjaku so v ponedeljek našli utopljeno 36-letno Rozino Jerman iz Glemu št. 1. Kaj je bil vzrok, da je Jermanova napravila samomor, še niso ugotovili.

MAREZIGE

Starši, pazite na otroke! Na cesti Lopor-Marezige, se je dne prvega junija dogodila prometna nesreča. Tovorni avtomobil, last obnovitvene zadrage v Marezigh, ki ga je vozil šofer Bordon Avgust iz Marezig je v Loporju povozil 8-letnega Maršiča Elvina. Nesrečo je zakrivil otrok sam, ker je pritekel na cesto v hipu, ko je vozil mimo avtomobil. Z istim avtomobilom je bil otrok takoj prepeljan v bolnico v Izolo.

Obveščamo naročnike in kolporterje, da je naš novi tek. račun pri Podružnici Narodne banke v Kopru 657-909-171.

Prilagamo zaenkrat še stare položnice, ki so veljavne do nadaljnjega. Prosimo naročnike, da poravnajo naročnino, kolporterje pa, da predložijo obračun.

AVTOPODJETJE D. D. »ADRIA« KOPER — TEL. 77

Vozni red avtobusne proge

PIRAN — LJUBLJANA

odh.	km	Postaje	km	prih.
4.00	—	Piran	148	21.35
4.10	4	Portorož	144	21.25
4.20	8	Strunjan	140	21.10
4.30	13	Izola	135	21.00
4.45	20	Koper	128	20.45
4.55	25	K. Ankaran	123	20.35
5.00	28	Dekani	120	20.30
5.05	31	Rizana	117	20.25
5.20	34	Mostje	114	20.20
5.35	37	Crnikal	111	20.05
5.45	45	Petrinje	103	19.50
5.55	48	Klanec	100	19.40
6.05	52	Kozina	96	19.30
6.10	56	Rodik	92	19.20
6.15	58	Kačice	90	19.15
6.25	63	Divaca	85	19.10
6.45	71	Sinadole	77	19.00
6.50	74	Senožeče	74	18.40
6.55	80	Radrt	68	18.35
7.00	85	Hruševje	63	18.30
7.15	89	Hrašče	59	18.25
7.20	93	Postojna	55	18.10
7.40	103	Planina	45	18.05
7.55	113	Kalce	35	17.45
8.05	118	Logatec	30	17.30
8.40	128	Vihnika	20	16.45
9.10	148	Ljubljana	—	16.15
prihod				odhod

Postojnske zanimivosti

Postojna ima razen svetovnoznane podzemne jame in svežehladnega podnebja še eno zanimivost: svojega časopisnega kolporterja. To je tovariš Laus Mauro po rodu Italijan. Ob osvoboditvi je ostal v Postojni in uživa danes vse pravice enakopravnega državljanca FLRJ z razliko tistih Slovencev, ki so ostali v Italiji in prestajajo danes vsakovrstna zapostavljanja in zatiranja od strani vladajoče, vedno bolj fašistično nastrojene kaste.

Naš tovariš Mauro je v svoji stroki pravi posebnec, zato je prav, da ga spoznamo bralci »Slovenskega Jadrana«.

Da v Postojni toliko berejo, je prav gotovo zasluga našega kolporterja Maura. Vsi ga poznajo, stari in mladi, in je postal neobhodno potreben del Postojne. Se potniki na avtobusih se čudijo, če jih ob prihodu ne pozdravi prav on s svojim:

»Tovariši, tovarišice, časopisi: Slovenski poročevalec, Primorski dnevnik, Nova Gorica pa kraška burja je in Slovenski Jadrana.«

Redno vsako opoldne obišče vse lokale in jedilnice:

»Ančka, daj no. Poglej, kaj je novega. Nimaš denarja? O, che miseria! Kar vzemi, boš pa jutri dala.« Tako dekletu samo ne ve, kdaj vzame časopis, čeprav ji še pred nekaj minutami ni bilo nič do njega.

Cepprav ima Mauro že petdeset let je na nogah od jutra do večera. V časopisnem paviljonu mu dežurata žena in sin, sam pa teka med gosti po lokalih in avtobusih. Njegovo strokovnjaško oko takoj oceni koga lahko »napade«, kdo pa mu bo odrekal. V sedanjih razmerah, ko denarja nima nikdo na pretek, je taka taktika prav gotovo uspešna. Mirno lahko trdimo, da bi v Postojni šlo med bralce polovico časopisov manj, če bi žilava upornost njegovega kolporterja na tako živzgovoren način ne prepričevala ljudi o potrebi branja časopisov.

Kolporterji morajo uporabiti vse svoje znanje, če hočejo zaslužiti svoj kos kruha. Naš Mauro mora poleg sebe preživljati še svojo družino. Možno je skromen in je vsa njegova zabava »partija »trešeta« ali

»briškole« v mestni kavarni. To je vse, kar si privoščijo, drugače pa je točen kot ura na svojem mestu. Ob prihodu vlakov že čaka na časopise in kmalu nato se razlega po Postojni njegov: »Tovariši, časopisi, novice, senzacije...«

Tovariš Mauro se je naučil dobro govoriti tudi slovenski, kar mu je vsekakor v čast. Ni pa pri tem pozabil svojega jezika in rad poklepeča v materinščini, če ima priložnost. To je tudi prav. S svojim simpatično-vsiljivim nastopom pač ne more nikogar spraviti v slabo voljo. Marsikdo kupi časopis samo zato, da se ga iznebi. No, pa sta pri tem na dobrem oba: kolporter in bralec: prvi ker je en izvod prodal, drugi pa, ker bo nekaj zvedel iz časopisa.

Postojna je precej časa pogrešala Napoleonove kostanje, ki so jih odstranili. Sedaj so nasadili nove in se bo zadeva izravnila, ko bodo zrastle. Če pa bi Postojna izgubila svojega sedanjega kolporterja, bi bilo zelo težko dobiti človeka, ki bi tako dobro opravljal kolportážo.

Brko

ZBOR ZADRUŽNE MLADINE V POSTOJNI

Zadružna mladina je imela pred dnevi v Postojni prvi zbor, ki se ga je udeležilo nad 80 delegatov iz različnih vasi okraja. Sekretar okrajnega komiteja LMS tov. Skrl je v svojem referatu analiziral uspehe posameznih kmečkih zadrug v okraju. Poudaril je naloge mladine v zadrugah, med drugim da prevzema tudi odgovorna mesta v gospodarstvu in vodstvu zadrug.

Tovariš Primožič, sekretar okrajnega komiteja KPS, je v diskusiji priporočal, naj se mladina v organizaciji ljudske tehnike seznanja s stroji, ki jih zadruga že imajo, ali pa jih bodo v bližnji bodočnosti dobile.

Sprejeti so bili važni sklepi za izboljšanje dela mladine v kmečkih zadrugah. V ta namen bodo razna posvetovanja po občinskih komitejih LMS. Mladina se bo posebno zanimala za čimboljše izvajanje akcije za uničevanje koloradskega škrošča in drugega škodljivca mrčesa. Da bi se ta borba lažje izvajala, bo mladina propagirala, da bi gojili krompir v večjih kompleksih, ker je na ta način akcija za zatiranje zelo olajšana. Š.

SLAVINA

NE NASEDAJTE LAZNI PROPAGANDI!

Nekateri naši ljudje še vedno radi nasedajo neresničnim vestem ki jih navedajo širijo vaški »vsevedeži« z namenom, da bi povzročili zmedo med ljudstvom. Tako se je pred kratkim, ko je šlo za zvišanje deležev, začela širiti govorica na območju kmetijske zadruge v Prestraniku, naj člani čimprej izstopijo, ker ima vodstvo spekulativne namene. Razni elementi so

zatrjevali, da hoče namreč vodstvo zadruge spraviti kmetje v skrupnost na ta način, da bi zadruge finančno upropastili, članstvo pa bi moralo jamčiti ne samo s petkratnim deležem, ampak s celotnim premoženjem.

Posledica teh neumnih govoric je bila, da so pričele iz vseh vasi romati v pisarno KZ prošnje za izstop. Seveda se je zadružni odbor takoj znašel v nerodni situaciji. Sklical je občni zbor, na katerem so sklenili, da bodo imeli člani v prihodnje ugodnejše pogoje tako pri prodaji kakor pri nakupu blaga. Najvidnejša razlika bo pri prodaji mleka, lesa, sena, itd., kar so tudi takoj začeli izvajati. Nekateri nečlani so pri enomesečnem izplačilu za mleko oškodovani za več kot 1.000 din, to je za znesek, s katerim bi lahko poravnali že celotni delež, katerega se tako boje plačati. Pri prodaji lesa pa bo škoda še občutnejša.

Prizadeti se sedaj jeze, nekateri nase, drugi pa na tiste, ki so jih zapeljali. Vsekakor pa je končec zaključek vseh ta, da je le najboljše ostati član zadruge.

Če podrobno premostrimo vso zadevo, pa moramo ugotoviti, da je vzrok nezaupljivosti nekaterih kmetov do zadruge tudi v tem, da so bili mamsikateri pred vojno žrtev zadružne »pekulacije«, ko so morali z neomejenim jamstvom kriti škodo ki je nastala ob razpadu zadruge zaradi goljufij v vodstvu, ali ko so jo kapitalistični trgovci uničili. Vsakdo ve, da je to v današnjih razmerah nemogoče. Če bi naši ljudje čitali malo več časopise, ki komentirajo vsako uredbo naših ljudskih oblasti, bi prav hitro razkrinkali elemente, ki trošijo take vesti, ne pa da bi jim celo nasedali

PRESTRANKE

KUD »IVAN VADNAL« Prestranek je priredil v prenovljeni dvorani uspel pevski večer. Priljubljen pevovodja novo ustanovljene pevске sekcije Gorup Peter, katerega kličejo domačini Kobentov Peterček, je organiziral moški in mešani pevski zbor. V kratkem času mu je uspelo pridobiti 40 pevcev in pevk in nastudirati žnjimi program za samostojen pevski večer s 21 točkami. Med odmori so še nastopili moški kvintet, ženski duet in solo. Nabito polna dvorana poslušalcev je

IVANJE SELO

V nedeljo je bilo lepo slavlje v tej vasi, ko je gasilsko društvo podelilo, odlikovanja najbolj zaslužnim dolgoletnim članom gasilske organizacije.

SELSCEK

Vaški odbor OF bo uredil svoj ktiček-sobo, v kateri se bodo zbirali in sestajali člani vseh organizacij; tam bodo imeli tudi časopise in radio. V ta namen so priredili v nedeljo veselico, katere čisti dobiček je namenjen za to svrhu.

ZEROVNICA

Gasilsko društvo je priredilo vrtno veselico, ki je bila zelo dobro obiskana. Tu so zaigrali nekaj komadov tudi godci gasilske godbe iz Postojne, ki so se vračali iz Babno polja, s čimer so zelo razveselili udeležence.

DOLENJA VAS PRI SENOZEČAH

Preteklo nedeljo so v Dolenji vasi pri Senozečah odkrili spominsko ploščo padlim borcem za svobodo. Dne 2. junija 1944 so fašistične zvezi ob podpori domačih izdajalcev zverinoko mučili in postrelile 8 žrtev. Med temi žrtvami sta bila tudi dva partizana s Kraša. Vse te žrtve so postrelili pred očmi mater žena, otrok in ostalih vaščanov, ki so s krikom in solzami v očeh morali gledati grozodejstva pobesnele drhali.

Na spominski plošči, ki je vzdignjena na pročelju »Zadružnega doma«, ki so ga vaščani prvi v okraju sezidali prav na mestu, kjer so žrtve zgozele, je vklesanih 21 imen, ki so žrtvovali svoje najdražje za svobodo naše domovine. S. S.

BABNO POLJE

V nedeljo je bila v Babnem polju otvoritev gasilskega doma, ki so ga člani PGD zgradili v glavnem prostovoljno.

Ob tej priložnosti so organizirali sektorske vaje, katerih sta se udeležili poleg domače čete tudi čet PGD iz Pudoča in Prezida iz LRH. Po končani vaji je bil mimohod nastopajočih. Na čelu je igrala godba PGD iz Lož. Tajnik društva tovariš Mohorič je povedal zbranim zgodovino društva, ki so ga ustanovili leta 1925. V imenu okrajne gasilske zveze Postojna je sekretar Bratina podelil 5 članom iz PGD Babno polje diplome za 25 letno službovanje v prostovoljnem gasilstvu. Med odlikovanci so predsednik PGD Babno polje tovariš Valentin Malnar, tajnik Anton Mohorič, Janez Mlakar, Alojz Troha in Janez Poje.

Sledil je koncert godbe gasilske zveze iz Postojne. Š.

IZ GORIŠKIH BRD

OBISKAL SEM NAJLEPSI ZADRUŽNI DOM V BRDIH

Medana je z novoterritorialno razdelitvijo postala sestavni del nove občine Dobrovo, ki je središče Goriških Brd. Vas je raztresena na več gričkih in šteje okrog 1000 prebivalcev. Njih geslo je enotnost, delo in kultura. Medančani so zgovorni in gostoljubni. Mnogo vedo povedati o svojem tujpljenju pred vojno, ko so jih še tlačili Nemci in italijanski grofje in veleposestniki, da bi jih gospodarsko in kulturno uničili. Zelo jih je prizadela tudi krivična meja in imajo za obdelavo svojih njiv in vinogradov onkraj meje velike težave in gospodarsko škodo.

Sonce je že pripekalo, ko sem iz Dobrovega krenil proti tej najzadnejši meji v Brdih, ki je oddaljena dober poldrugi km od svojega novega upravnega središča. Ob zadružnem domu, ki je na najvišjem griču, se kot piščeta h kolki stiskajo lične hišice domačinov. Njihovo gospodarsko kulturno središče je impozantna stavba, naj-

IZ BRKINOV

PODGRAD — MATERILJA

Prejšnjo nedeljo sta bili še zadnji dve občinski konferenci Zveze borcev v okraju v Podgradu in Materiji. V občini Podgrad, kjer šteje ta organizacija nad 600 članov, je bila udeležba bolj pičla. Na konferenci so obravnavali mnogo tekočih vprašanj organizacije, ki je bila v teh krajih letos malo delovna. Posledice tega mrtvila so bile vidne iz debate, kjer so ugotovili, da prav zaradi take nedelavnosti in malomarnosti niso rešili mnogo vprašanj kot podelitev spomenic padlim v NOV, niso bili napravili predlogov za podelitev odlikovanj za služenim borcem in aktivistom iz NOB. Prav tako ni nihče zbral zgodovinskih dokumentov iz narodnoosvobodilne dobe.

Konferenca je sklenila napraviti konec takemu stanju in so sklenili po izvolitvi novega občinskega odbora Zveze borcev s tovarišem Bašo Ivanom in Gabrškom Jožefom na čelu, da takoj začnejo z delom in čimprej opravijo zamujene naloge. Med drugim so sprejeli sklep prirediti poletni partizanski tabor v vasi Podbeže, ki je bila po okupatorju do tal požgana. Takrat je bilo ubitih 25 vaščanov. Tam bodo ob priliki proslave odkrili spominsko ploščo na sredi vasi. Dan proslave bo določen na prvi občinski seji odbora Zveze borcev.

Janko Valentincič

IZ IDRJE

IDRIJA

N kolesarskem kriteriju v Idriji so sodelovali le tekmovalci iz Ljubljane, ker so imeli drugi tekmovalci zaradi slabega vremena dve uri zamude. Vozili so 20 krogov okrog mesta. Zmagal je Zvone Zanoškar pred Likovičem in Silvom Zanoškarjem (vsi »Železničar« — Ljubljana). Četrtri je bil Gabrijan (»Krim«, Ljubljana). S. L.

lepši zadružni dom v Brdih. Edini vaščan, ki pri gradnji ni ničesar prispeval, je vaški župnik.

»Za to veliko gradnjo, ki ima nad 1000 kv. m etažne površine, so opravili 37.000 prostovoljnih delovnih ur.« mi je povedal predsednik uprave gradenj Stefan Juretič. »Kulturno dvorano zadružnega doma so zgradili že med prvimi v Sloveniji, ko se je pričela akcija za gradnjo zadružnih domov in postopoma so gradili tudi gospodarske prostore. Težko nas je prizadelo, ko so nam naš trud hoteli uničiti neznani zlikovci, ko so nam dvorano zažgali in sled za njimi

Pogovor z dopisniki

J. P. PIVKA. — Življenje v domu ste opisali vse preveč podrobno, tako, da je članek zaradi pretirnega naštevanja manj pomembnih stvari sem pa tja suhoparen. Skušajte napisati krajši članek, v katerem naj bo zajet le najbolj značilen delček življenja v domu ali najbolj značilen dogodek, kajti razumeti morate, da je podobnih ustanov v Sloveniji vse polno, v vseh se razvija približno enako življenje, pa vendar ima vsak od njih nekaj posebnega, nekaj svojega. In prav to bo naše bralce nedvomno najbolj zanimalo. V vašem članku je govora o vstajanju, jutranji telovadbi, umivanju, pospravljanju sob, zajtrkovanju, malici, izletih, raznih krožkih itd. Vse bolj prisrčno bi izžvenel članek, v katerem bi popisali le eno od teh stvari, n. pr. krožek, v katerem se pionirji učijo in zabavajo, načrte, misli in želje teh pionirjev, njihove dobre in slabe strani, njihovo doje-manje življenja, vpliv vzgoje itd. Tako bi nam skozi prizmo enega samega dogodka, ki bi ga živo opisali, stopil pred oči ves dom, njegovo življenje in njegov pomen za vzgojo mladega rodu.

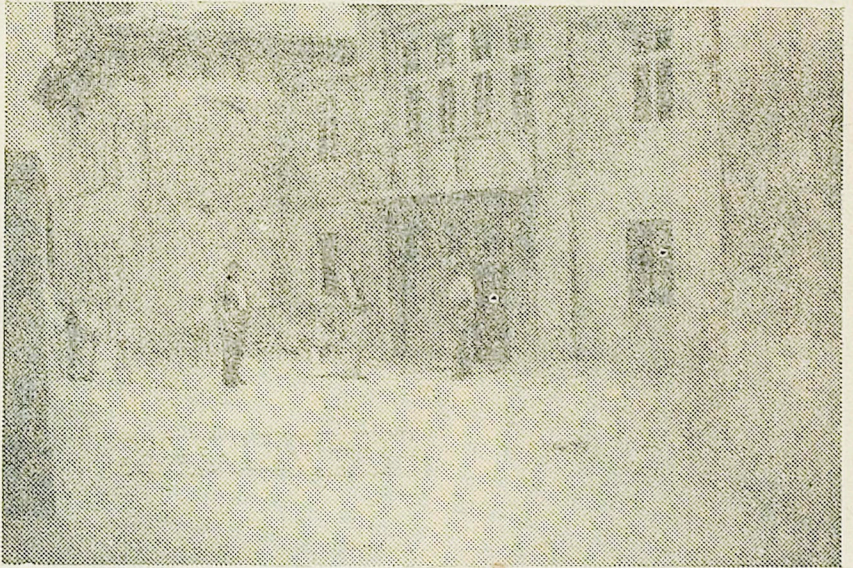
M. M., SV. PETER: Vašega dopisa ne moremo objaviti, ker smo ga prejeli prepozno. Vas, kakor tudi druge naše sodelavce bi naprosili, da nam pošiljate vesti, ki so vezane na čas čimprej. Mnogim dobitim dopisom smo se že morali odpovedati, ker nas je čas prehitel in so dogodki zastareli.

S. Z., ROGASEVCI. — Prav lepa hvala za pozdrave iz Prekmurja. Veseli nas, da ste zadovoljni z našim listom in upamo, da so tudi drugi bralci v Prekmurju istega mnenja. Pesmice zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti. Oglasite se še kaj!

B. Z., LAZE PRI PLANINI. — Pesmica je napisana z doživljajem in tudi rima lepo teče. Verjetno jo bomo objavili ob kakšni priložnosti. Veselilo nas bo, če nam boste poslali še kakšen prispevek.

prli že prej. Na dvorišču so zgradili tudi večjo kapnico. Hkrati pa obnavljajo in preurejajo neko zgradbo za zadružno sodarsko, kolarsko in kovaško delavnico ter delajo načrte za gradnjo modernega zadružnega hleva.

Odzval sem se tudi povabilu in si ogledal razgledno teraso na vrhu zadružnega doma. Kot na dlani se vidijo odtodi vsa Goriška Brda v cvetju in zelenju. Na zapadu je vidna kopasta gora Matajurja, levo Prestreljenik in daleč na obzorju komaj vidni grebeni Karnskih alp, katere najvišje vrhunce še krije sneg. Če je vre-

je šla čez mejo. Vsa vas se je zavedala, kakšnega pomena je za njihov gospodarski in kulturni napredek zadružni dom in so se ob tem podlem zločinu vsi zgrazali nad požigalci in požar pogasili kljub pomanjkanju vode. Tudi ogenj so premagali, čeprav jim je povzročil za okrog četrtilijona škodo. Ze naslednji dan so bili na pogorišču in pričeli z obnovo dvorane in hkrati gradili tudi zadružne gospodarske prostore.

Tako so letos ob prvem maju otvorili obnovljeno dvorano, ki je lepša kot prej in bolj akustična. Hkrati so odprli tudi zadružno trgovino, medtem ko so skladišče in sadno zbiralnico in prostore za zadružno gostilno ter poslovne prostore za množične organizacije od-

me lepo se vidi tudi Jadransko morje. Pod domom se vnaše bregovi skrbno obdelani vinogradi, ki se nižajo v dolino proti Prevalu onkraj meje.

Meja vijugasto teče, kot je vidno iz belih količkov, čez slovensko zemljo. Gospodje, ki so jo črtali za mizo, se niso ozirali na naravne zakone, še manj pa na voljo ljudstva. Brici ne morejo preboleti in ne bodo nikdar pozabili te krivice. Tako ima Anton Pulec iz Plešivega hišo ob meji. Ta mu seka na dvoje dvorišče in svinjak. Pod hišo ima vinograd v drugi državi. Da obdela vinograd mora zamuditi vsakokrat dve uri preden pride spet čez dvostanski blok v svoj vinograd pred hišo.

J. P.

JAMSKA AKCIJA

Dne 23. marca 1944. leta so partizani izvršili v Postojni akcijo, ki je odjeknila po vsej domovini med našimi ljudmi, zadala težak udarec nemškemu transportu, vsem ljudem pa je bila prepričljiva opomin, da pred našimi borci ni nihče varen, pa če ga čuva še toliko obojnih straž.

Ker so bili Nemci leta 1944 navezani večinoma samo na cestni promet, so morali na več mestih urediti rezervna skladišča pogonskih goriv, benzinca, olja in nafte. Postojnska jama se jim je zdel pravi primarna za tako skladišče, ker je varna pred zratičnimi napadi, pa tudi za njeno zastraževanje ni potrebno veliko ljudi. Tako je Postojnska jama postala skladišče za benzin nemške vojske, ki je operirala na tem področju. Navlekli so vanjo na stotine železnih sodov, ki so pomenili živo pogonsko silo za nemško vojsko in jih je ta zato naš vse ljubljene. Ta je dobila poznati jamo in je tudi v glavnih obratih pripravi načrt za akcijo, pri čemer mu je pomagal še sovaščan Franc Sajovic, ki je bil potem pri sami akciji tudi glavni vodil po jami.

Iz Crne jame, v katero vdril iz jame Pivke, je svoj čas pridil v Rajsko jamo, ki je že del celotne odprte Postojnske jame, precej dolg predor, ki pa so ga Italijani nekoliko zasedali s tanko steno, kar pa so sprtno zakrili in je izgledalo, kot da je tu blindirana betonirana stena. To so obveščevalci vedeli in na tem gradili celotno akcijo. V akcijo je šla skupina osmih partizanov iz diverzantske skupine IX. korpusa, med njimi še omenjeni Fran Sajovic.

Skupina je skozi jamo Pivko prišla v Crno jamo, prebila s krampi provizorično steno v predoru in se tako znašla v Rajski jami. Bila je opremljena z jamskimi svetilkami in vsem potrebnim orodjem za kopanje in zaigiranje. V Rajski jami se je skupina razdelila na dve ter je vsaka operirala na svojo pest. Medtem, ko je ena takoj pravilno zadela na nakopičene sode goriva,

pa je druga iste zgrešila in prišla do samega glavnega vhoda v jamo. Ker je v tem prvi skupina že bila aktivno na delu in je razbijala sode z bencinom, je nemška straža pri vhodu postala pozorna, opazila je drugo grupo in prišla na priskočni streli. Ta se je hitro umaknila, v tem pa je že izbruhnil manjši požar, ki ga je zanelila prva skupina. Vsi so hitro tekli nazaj proti Rajski jami. V tem pa je član te diverzantske skupine, Poljak po rodu, bivši poljski oficir, ki so ga Nemci mobilizirali v svojo vojsko in je od tam pobegnil k slovenskim partizanom in postal eden najdrzejših diverzantov, opazil, da ogenj ugaša, ker je bil odprt le sod z nafto. Vrnil se je sam nazaj in priskočil na pomoč s svojim krampom. Prebil je sod z bencinom, v nastalo lužo na je vrgel še tisto cunjko, in je nastala velika eksplozija, ki je partizana vrgla ob zid, kjer je osumljen obležal. Sele čez čas, ko je vse že zajel velikanski plamen in je eksplozija sledila eksploziji, je prišel toliko k sebi, da se je lahko zavelel po prosti malo globlje v jamo, kjer se je priključil za velikim stebrom — kapnikom.

Med Nemci je nastal preplah. Iz jame je kar naprej prihajal velikanski dim in se vili v nebo. Odmevale so eksplozije in nihče ni mogel blizu gorečim sodom. Požar je trajal tri dni. Gasilci od vsepoved so se zastojni trudili rešiti kar koli. Nemci pa so kmalu prišli na to, da je bila akcija izvršena od znotraj, ker je njihov stražar pri glavnem vhodu videl skupino obojnih vojakov. Zbrali so skupaj vse jamske vodilce, kolikor so jih mogli dobiti in z njimi so odšli preiskovat jamo. To je bilo drugi dan po eksploziji. Za stebrom skriti partizan je seveda videl prihajajoče Nemce in se je bolj potuhnil. Ko pa se je v dalji izgubljal sij njihovih jamskih svetilk, se je počasi in previdno napotil za njimi. Ti so ga tudi res priveli prav skozi Rajsko jamo v Crno jamo, kjer so na poti seveda našli odprti predor, v jamo Pivko in s tem tudi do svobode Vseeno pa je bil toliko previden, da ni takoj za Nemci odšel iz jame, ker se je bal zasede, marveč je počakal se cel dan in še eno noč ter je ob jutru tretjega dne prišel iz jame in potem k svojim, ki so ga seveda pozdravili z velikanskim veseljem, ker so ga najmanj za eno noč prej došli poslednji.

Za uspelo akcijo, ki je Nemcem prizadejala nepopravljivo škodo, je bila celotna skupina pohvaljena in

Prva akcija

POSTOJNSKIH AKTIVISTOV

Kraljevina Italija je vsako leto prvo nedeljo v juniju praznovala dan ustave. To je bil precej pomemben italijanski državni praznik, ki ga je posebno vojska svečano praznovala.

Postojnski aktivisti so sklenili na ta dan leta 1942 napraviti veliko napisno akcijo. Kakih tritisoč letakov v italijanskem jeziku, namenjenih kraljevim vojakom, so raztrosili in plakativno po vsej Postojni, okolič, od trga Vipave do Razdrtega in tja notri proti Ilirski Bistrici. Plakati so bili raztreseni po cestah, nalepljeni in pribiti po zidovih in drevesih.

Okoli desete ure dopoldne je nastal velik preplah med uradnimi postojnskimimi krogi in med vojsko. Vojska parada je bila nenadoma prekinjena, vojaki pa poslani v kasarne. Na teren so bile poslane močne patrulje, ki so iskale in pobirale nevarne letake, ki pa so jih kljub temu vojaki tam in tam prebrali. Italijanske čete so takoj napravile haljo na Nanos, brez uspeha seveda, partizani pa so spodaj pod njim poslušali vpitje Italijanov, ki so z velikim hnušcem grabili — v prazno.

Ob tej akciji pa je v sami Postojni izbruhnil pravi val čisti oportunitizma pri bogatejših Postojncih, ki so sicer podpirali osvobodilno gibanje in zbirali material za partizane, niso pa še vedno verjeli v obojerno obračunavanje z našim sovražnikom. Mislili so, da se bo vse lepo umirno končalo, da oni pri tem ne bodo nič tvegali in tako dalje. Akcija pa jih je prestrašila. Zbal so se represalij, če bi se slučajno odkrilo njihovo sodelovanje v NOB in so zato mnogi odkrito odklonili svojo nadaljnjo pomoč našim stvari. Zato pa je imela med prenosim kmečkim ljudstvom po okoliških vaseh akcija drugačen odmev: pomenila je tem ljudem začetek konca osvojenega dolgoletnega fašistične okupacije in v ljudih se je vidno dvignil ponos svobodnih ljudi.

Brko

ZANIMIVOSTI PO SVETU

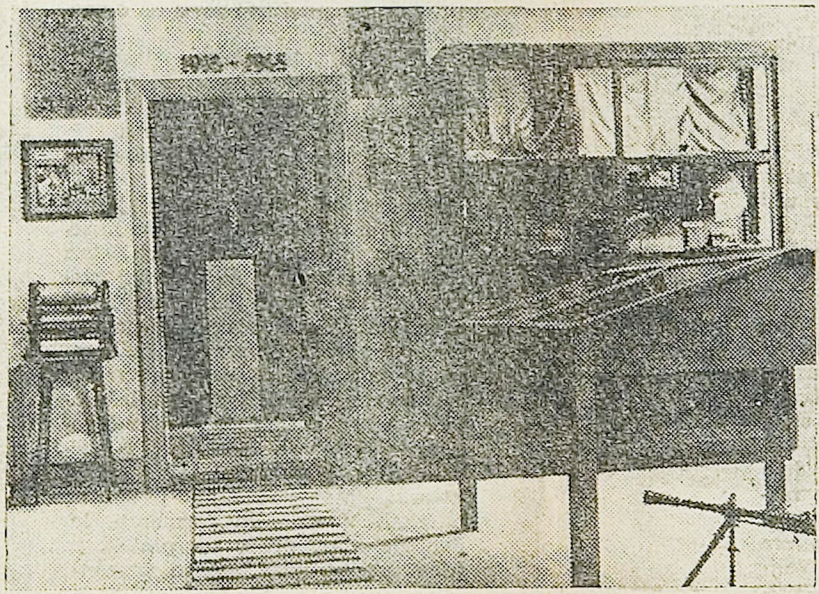
PRVA POPOLNA OZDRAVITEV JETNIKE Z NOVIMI SREDSTVI

Ti dni so zdravniški edgustili iz bolnice Sea View Hospital v ZDA gospe Veroniko Hall kot popolnoma zdravo. V bolnico so jo sprejeli kot popolnoma brezupen primer jetike. Zdravili so jo od 2. oktobra 1951 s hidrazidi isonikotinske kisline. Šest mesecev so zdravilni stalno opazovali potek zdravljenja. Vse kaverne in rane na pljučih so se popolnoma zacelile in vsi ostali simptomi jetike so izginili. Ozdravljena gospe Hall je poročila, da se danes izgublja življenje preko štiri milijone ljudi. Od tega števila je največ žrtev padlo v Kitajski.

Notranjski muzej v Postojni

store na Titovem trgu v postopju, ki so ga sezidali fevdalni gospodje v letih 1681 do 1700 ter je tako že stavba sama zgodovinska vrednost. V isti stavbi, v prvem nadstropju se nahaja jamski muzej, ki ga urejuje profesor tov. Roman Savnik, ki pa še ni odprt za javnost. Tako stavba iz fevdalnih časov, iz časov, ko so v naših predelih gospodovali nemški fevdalni gospodje, ko smo Slovenci pravzaprav šele iskali svojo nacionalno bit, službi po stoletnih težkih bojih za nacionalno in končno socialno osvobodjenje Slovencev spoznavanju prav te zgodovine. Stavba nadalje služi znanosti, raziskovanju Krasa, ki ima v Postojni svoje klasično mesto.

Stopimo v oddelek, ki je za enkrat edni odprti javnosti: »Primorska v borbi za svobodo od 1918 do 1945«. Oddelek je v dvah, ne preveč prostornih, vendar lepo ter pregledno urejenih sobah. Doprsni kip maršala Tita nekako dominira nad celotnim oddelkom. V oddelku je časovno in zgodovinsko urejeno čez 500 do 6000 predmetov iz NOV, ki spominjajo, ki govore in ki verno

Oddelk narodnoosvobodilne borbe prikazuje borbo primorskega ljudstva za svobodo od leta 1918 do 1945. Razstavljenih je 605 predmetov. Celoten inventar oddelka NOB šteje 5805 predmetov. Muzej je imel že nad 3000 obiskovalcev.

IVAN RENKO

VOJKOV VOD

Začenjamo z objavljanjem spominov starega partizanskega borca Ivana Renka, ki je med redkimi preživelimi tovariši, najbližjimi soborci narodnega heroja Janka Premra-Vojka.

Preteklo je komaj dober mesec dni od taktar, ko so na Nanosu regljale partizanske strojne in so vrhovi, zaviti v dim eksplozij min in ročnih bomb oznanjali po Primorsk, da je nastopil dolgo pričakovani trenutek obračuna s fašističnimi kverkulci. Rafalov partizanskih strojníc ni tedaj zaglušilo divjanje burje, ni jih prevpila sovražno propaganda. Odmevali so preko ozčeneh lipavskih vinogradov in kamenitih kraških tal, preglašili skripanje stružnic in oglušujoči ropot pnevmatičnih kladiv v tovarnah in ladjedelnih Trsta in Tržiča. Slišali so jih rudarji v najglobljih idrijskih rovih in njihov odmev je šel ob Soči preko Tolmiske in dosegel najosmojnnejše planine v Slovenski Benečiji in Režiji.

To je bil poziv k upor.

Primorska se je odzvala. In od tedaj sovražnik ni imel več miru. Vstili so se napadi na poštoke in patrrole, množice sabotaže in diverzij. Uničiti vse, kar lahko samo eno uro podaljša življenje fašistov. Pod tem geslom se je Primorska dvignila v boj.

Mesec dni na Nanosu. Matevž toleče fašiste na Pivki in v Brkinih. Rudi in Saša dvigata Vipavo in Kras. Peter napada sovražnika na Tolmiskem. Pri Gorici formira svoje čete Igor.

NARODNI HEROJ VOJKO

Vojkov vod je krenil iz taborišča. V koloni smo zavili v hrib po ozki stezi ki se je vila med vresjem pod košatimi hrasti. Sonce se je nagibalo k zatonu in poslednji žarki so po golobljah zelene vrhove stajških hribov. Lahen večernik se je polgrava v vitkih mladikah. Lani med Poljanami in Doleno hladil razgreda lica. Prišli smo na vrh in krenili po zaraščeni poti, ka-

tolmačijo našo borbo za osvoboditev vse od razpada Avstro-ogrske monarhije leta 1918 pa do zaključka naše revolucije leta 1945. Tu najdemo lepak o proslavi osvoboditve z datumom 28. X. 1918. Zel je osvoboditev trajala le en dan, ker so že naslednji dan vkorakali v Postojno Italijani in ostali njej vse do popolne osvoboditve leta 1945. To se ne bi zgodilo, če bi Slovenci in ostali Jugoslavlani že v času avstroogrske okupacije imeli revolucionarno stranko kot vodilno silo v borbi za osvoboditev in če slovenski gospodje ne bi vodila kapitulantske politike. Italijanski imperializem bi si obrusil zobe ob strnjene fronti Slovencev. Nadalje v oddelku najdemo nešteto originalnih dokumentov o zločinih, razna ročanju in o mračnih dneh italijanske okupacije Slovenskega Primorja, še posebej pa iz Postojne in okolice. Tu so listine Mussolinija, vložene v temeljni kamen fašističnega doma v Postojni, tu so listine časovno in zgodovinsko urejeno čez 500 do 6000 predmetov iz NOV, ki spominjajo, ki govore in ki verno

Nadalje je lopata, ki ima izdoben ročaj v dolžini 23 cm, v katerem je Miro Debevec iz Slavine, po poklicu cesar, prenašal pošto. Nov doprinos muzeju je grudiča, na kateri so sedeli nacisti in fašisti. V njej je skritven predaleček, rabljen v dobi 1943-45 za skrivanje važnejših listin NOB. V muzeju so silke narodnih herojev, karte partizanskih borcev, padlih v NOV, grafikon o preseljevanju 100.000 Slovencev in Hrvatov ter o naseljevanju 150.000 fašistično nastrojenih Italijanov. V vitrinah je razstavljen partizanski denar, nadalje spričevala slovenskih sol, odprtih v osvojenih predelih med leti 41-45. Razstavljen je okupatorjevo in partizansko orožje, obleke, žigi, fašistično mušično orožje, potem material in pripomočki partizanskih tiskarn ter tehnik.

Fašistični okupator je uničeval vse, kar bi spominjalo na to, da

javilo vprašanje, kdo bo kuhar. Ko smo razpravljali o tem, se je oglašil Srčko:

»Sočan, ti imaš o teh stvarih nekaj prakse, kar ti bodi.«

»Jaz? Na-a. Če bi hotel biti kuhar, bi to lahko bil doma.«

Otepal se je te funkcije z vsemi štirimi, na koncu pa je pod kolektivnim pritiskom le odnehal in tako smo zdaj imeli tudi kuharja in stvar je bila rešena. Vzel je kotel, ki ga je do tu prinesel Majko, in se spravil kuhati kosilo.

Drugaja junija popoldne smo se spustili proti Otokam. Pregledali smo vse hribe tam okoli, razdelili nekoliko oguljene in zapovedali oguljarjem, da poberejo svoje stvari. Gledali so nas prestrašeno zaradi strašnih vesti, ki so krožile o partizanih in jim niti na misel ni prišlo, da bi ugovarjali. Bili so vsi Italijani in zaradi tega je bil njihov strah še večji.

Nekomu od njih je padlo na pamet, kaj bodo rekli karabinerji, če ne bodo hoteli nazaj. Vojko je vzel beležnico, napisal nekaj stavkov in mu dal listek.

»Questa per i carabinieri.«

O tem listku se je potem govorilo po vsej dolini, zraven pa tudi o tem, kako se je šentivski brigadir držal, ko ga je prebral. Napisano pa je bilo, da se po odločbi Slovenske narodne vojske prepoveduje italijanskim oblastem nadaljnje pošiljanje delavcev na sečnjo v gozdove.

Se isti dan smo nadaljevali pot in se povzpeli na Nanos. Ko smo pred dnevi šli čez vrh nad Poljanami, sem opazil nekaj podobnega vojaški koloni, ki počiva na cesti proti Nanosu. Zaradi razdalje se nismo prepričali, če je na nanki planoti kakšna vojaška enota in sva takoj zjutraj odšla z Vojkom v izvidnico.

Imela sva pred seboj skoraj dugo uri hoda do Obravnove hibe, kjer smo slutili, da se na Italijani zadržali, in se nato Italijani zadržali. (Se nadaljuje)

Upor se je začel ...

zeja. Oddelku »Primorska v borbi za svobodo« naj čimprej slede tudi ostali, tako da bodo prišli do izraza še vsi tisti predmeti, ki jih muzej že ima čez 12.000 in ki predstavljajo prave zgodovinske redkosti.

Zapuščamo oddelk. Se enkrat se ozremo po razstavljenem in pogled nam obstane na napisu: »Ne pozabimo.«

R. H.

Pred čimsi leti je padel narodni heroj Beneške Slovenije

MARKO REDELONGI

(nadaljevanje in konec)

V tem se je zdnilo in meglja se je prišla redčiti. Iznenada zasije blede zdelca luč in raketa pade v bližino našega šotora, od katerega smo se bili zaradi varnosti umaknili nekaj sto metrov vstran, istočasno zareglajo krog naš šarci in brozestrelke. Bili smo obkoljeni. V srčni borbi je padel kot prvi borec Justo, ki je z brozestrelko tolkel sovražnika. V tej situaciji skočila z aktivistom k Marku, da mu pomoreva k umiku — v vrzeli proti ponti Viktorja, kjer se ni bil strnjel obroč. Krog nas se je vršila borba v obliki stisnjene podkve. »Ne, odločno odvrne, vsi tem lahko pogubita sbo in mene. Borite se še dalje in širite plamen upora po vsej Beneški Sloveniji, da bo osvobodila to je naša naloga.« V ogroženem boju med dežjem krogel je omahnil junaki borec, ki je kot znak grožnje še vedno tiščal kadečo se pištolo, ko je izstrelil zadnji naboj. Tudi naju je prevzela ista misel: sovražnik nas ne sme dobiti živih v pest. Proboj se nam je posrečil.

Njegovo oporočo sva si vzela k sebi in postala oba aktivista v Beneški Sloveniji. Hude borbe so trajale še leto dni. 30. aprila se benet, kaj bodo rekli karabinerji, če ne bodo hoteli nazaj. Vojko je vzel beležnico, napisal nekaj stavkov in mu dal listek.

»Questa per i carabinieri.«

O tem listku se je potem govorilo po vsej dolini, zraven pa tudi o tem, kako se je šentivski brigadir držal, ko ga je prebral. Napisano pa je bilo, da se po odločbi Slovenske narodne vojske prepoveduje italijanskim oblastem nadaljnje pošiljanje delavcev na sečnjo v gozdove.

Se isti dan smo nadaljevali pot in se povzpeli na Nanos. Ko smo pred dnevi šli čez vrh nad Poljanami, sem opazil nekaj podobnega vojaški koloni, ki počiva na cesti proti Nanosu. Zaradi razdalje se nismo prepričali, če je na nanki planoti kakšna vojaška enota in sva takoj zjutraj odšla z Vojkom v izvidnico.

Imela sva pred seboj skoraj dugo uri hoda do Obravnove hibe, kjer smo slutili, da se na Italijani zadržali, in se nato Italijani zadržali. (Se nadaljuje)

O NENAČAVADNIH POLETJIH IN ZIMAH

Ce hladni prav huda zima, vroče poletje, veliko deževje ali izredna suša, smo kaj hitro pripravljeno reči, da kaj takega ljudje še niso doživeli. Toda zgodovinski podatki davnih in raznih dob, kronika vasi in mest na preperelih papirjih nam povedo, da so že bili abnormali časi, ki so napravili velikansko škodo; ljudje so umirali od vročine in mraza, od lakote in kužnih bolezni.

Vročja poletja niso tako redka, toda leta 1132 je bila tako velika vročina, da je dobila zemlja široke razpoke in ljudje so obupavali. Celotno deželo so do dna zamrznila, da se je na kupe rib zadušilo. Posledice takih hudih zim so bile bolezni, draginja in lakota.

V POSTOJNSKEM OKRAJU JE 16 ORGANIZIRANIH ENOT LJUDSKE TEHNIKE

Organizacija ljudske tehnike v postojnskem okraju se je v preteklem letu precej utrdila in preusmerila svojo dejavnost. Med drugim so začeli ustanavljati tudi kmetijsko-tehnična društva, ki naj pomagajo kmečemu prebivalstvu pri spoznavanju in opravljanju z modernimi poljedelskimi stroji. Kmetijsko-tehnično društvo so ustanovili na državnem posestvu Prestranek, samostojno avtomobilsko društvo pa v Pivki na Krasu. Od lani je organizacija LT narasla od 13 na 16 organiziranih enot (10 klubov LT in 6 klubov posameznih zvez). Plan organizacije so izpolnili 99,5%.

Avto-moto društvi v Postojni in Ilirski Bistrici sta izvežbala 146 soferjev raznih skupin in 46 motoristov, ki so položili izpit pred okrajno izpitno komisijo, fotomatemski klub v Postojni pa je izvežbal 64 »Ac tečajnikov. Tudi v Cerknici so ustanovili fotomatemski krožek ter uredili laboratorij nižjega tista. Zelo lepe načrte ima letos aero-klub, ki je sklenil, da bo letos izšolal 30 »Ac in 20 »Ac pilotov. Lani so si iz lastnih sredstev nabavili letališki park, novo avtomobil in spravili pod streho letalski hargar. Teoretično so izšolali 11 padalcev, ki bodo letali pričeli s skoki. Z ureditvijo delavnice se bodo začeli tudi redni modelarski tečaji.

Da se bo delo organizacije LT še izboljšalo, bo potrebno večje sodelovanje z množičnimi organizacijami in JLA in večja pomoč pri izvenredni vzgoji.

SLOVENSKA BESEDA

23.

O Rožeta, ka znaš, če bodo prišle dneve čine?

Du zna? U džurnale ni neč pišalu. Se ta prvi ejeden smo jih čakali. Inu recte, ki je jemu bi an ljez čine: Ladri delle biciclette. Orka mužerija, ma u tej vasi smuo prozapečeni, n'jamo neč divertimentov. An buot je nu udu teatro s Trsta in zdej še unu su finiti huodet test.

Cuj, čuj, snuher je jemou kompleano muzužo vod Džulijane in sma se zbrali ana kompanija na place in smuo jih kantali, smu napolitanče, kud de nes bje bluc anih cento venti.

Pačak me an šipčič, da tečen je skat an frankobolo, anu busto in an foljo in še anu kartolino pošale.

Si finila?

Ostrigeta, ka nsem zablja še šitit letero u kajsetko!

Kumpena zdej vidin, de jema nove permanente. Ma ki ljepe, ki so! Kelkej te je kuštalo?

O, ma se nisu telkej ljepe, udu rca su u strumabate. Bon dlo nast k uni parafkerji, ki mi h je diepala in mi jih buo muogla nasti pupravit.

Kam boš šla tu večer?

Ah, kan češ, de buon šla, ki sen nervočna, zatu ki mi doma streje samuo djelat. Popudan bon lučič štrace, zvečer pa bon muogla pišglat.

Kaj se ti lamentaš, ki sen ti vidila, ki si pljesala nedeljo pasano na šarpi čelo not. Ma du je bic u ljuj diepčič, ke je pljesau s taboi u razpovora še nismo končali.

Kaj tisti, ki mi ga je prezentirala kunjoda? A, tist je bitu an loy.

M. G.

KAJ NAJ BEREMO

Od Mladinske knjige v Ljubljani smo prejeli naslednje knjige:

Josip Vandot: Kekec nad samotnim breznom (Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1952. Uredila prof. Pavla Dobrila. Ilustriral Ivo Erbežnik. Str. 128). Redki so slovenski pisatelji, ki bi večino svojih del posvetili mladini; med njimi ima častno mesto Josip Vandot. Njegove planinske pripovedke, nvesti in pesmi so raztresene po številnih revijah in časopisih in spadajo med najlepše in najpriljubljenejše spise za otroke. »Kekec« je prvi izšel v »Zvončku« leta 1924. Večina naših mladih bralcev pa se je seznanila z vsebino povesti šele v zadnjih mesecih, ko so po vseh naših kinematografih vrteli istoimenski film.

France Bevk: Črni bratje (Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1952. Zunanjo opremo izdelal Rudi Gerjup. Ilustriral Dore Klemenčič. Str. 84). Zgodba je napisana na osnovi resničnih dogodkov, ki so se pripetili pred dobrimi dvajsetimi leti v Slovenskem primorju. »Črni bratje« — skupina mladih slovenskih dijakov, še skoraj otroci, so čutili krivice, ki so jih delali fašisti našemu narodu in so se tem krivici tudi uprli. Kljub zagrizenemu zasledovanju fašistične policije so lepili letake po ulicah in razbošali slovenske zastave. Izdal jih je njihov sošolec, katerega oče je bil fašist. V zaporih so mlade junake mučili in pretepali na razne načine in eden od njih je tudi za posledicami mučenja umrl. Zgodba nam nazorno pokaže, kako hudo je narodu, ki ne živi v svobodi, in kako je treba ljubiti svojo domovino.

Anton Polenec: Izprehodi v naravo (Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1952. Ilustriral Ljubo Ravnikar. Str. 71). Pisatelj nas na prijeten in zanimiv način popelje v kraljestvo živali in nam pokaže njihovo življenje in navade v vseh štirih letnih časih.

Daniel Defoe: Robinson (Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1952. Prevedel Vinko Gabrinski. Ilustriral Riko Debenjak. Naklada 32.000 izvodov. Str. 187). Knjigo o Robinsonu je pred skoraj četr tisočletja napisal angleški pisatelj, trgovec in politik Daniel Defoe. Vzbudila je zanimanje po vsem svetu in je prevedena v vse svetovne jezike. Izdaja »Mladinske knjige« je prirejena in okrajšana tako, kot izdajo mladini knjigo o Robinsonu v vseh kulturnih deželah po svetu. Prvotno, neskrajšano delo pa bo prvič v slovenščini izdala Državna založba Slovenije v prevodu dr. I. Zidorja Cankarja.

Prosvedno delo v Krkavčah

Novembra 1951 smo v Krkavčah ustanovili kulturno-umetniško društvo in mu dali ime največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja. To društvo je naslednik društva »Enotnost«, ki je bilo ustanovljeno 1948, toda žal ni rodilo sadov in je ostalo le na papirju.

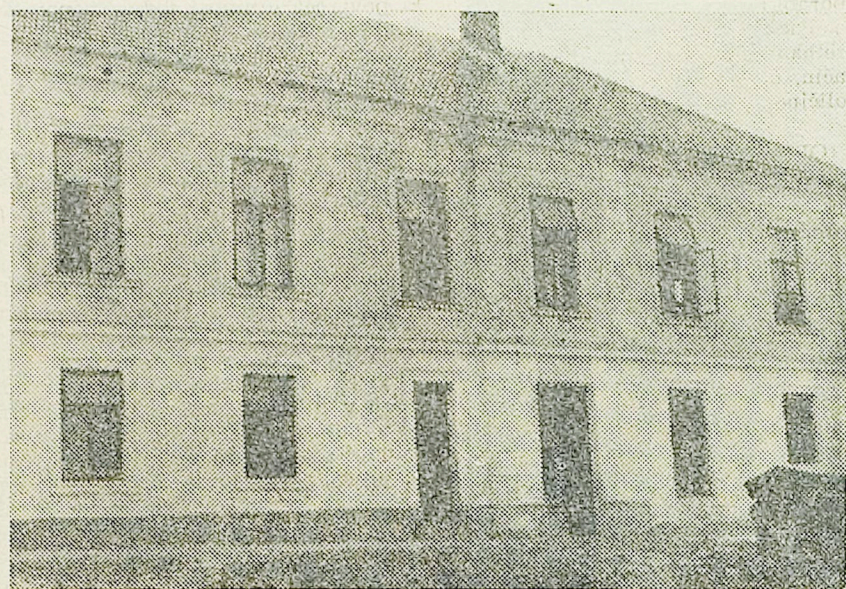
Novo društvo se je resno posvetilo delu februarja 1952, to je takrat, ko so bili v Krkavčah za to dani pogoji. Za začetek smo zbrali sicer ne lahko, vendar primerno finčgarjevo dramo »Razvalina življenja«, za uvod pa pevsko točko »Od železne ceste«. Igralci in pevci so se resno oprijeli dela, odrekli so se zabavi in počitku. Pri vajah so bili vsi potrpežljivi, zlasti pa pevci. Pomisliti moramo, da so bile vaje spomlad, ko je za kmeta odločilen čas dela. Od zore do mraka so se potili na polju, trikrat tedenske vaje pa so se zavlekle tudi čez polnoč. Igralci in pevci so se vrstili večer za večerom. Ob nedeljah so bile skupne vaje. Vsak se je z veseljem udeleževal vaj, ker je hotel s tem dokazati, da je mnenje, češ, »Krkavčani ne bodo nalogi kos, povsem napačno.

Pripravljali smo prireditev, toda kje naj jo ljudstvu pokažemo, ker pri nas ni dvorane. Iz zagate nas je rešila Prosvedna podružnica, ki nam je dala material za oder. Za dvorano smo izbrali edini primerni pro-

Iz zgodovine šolstva v postojnskem okraju

Pričnimo s šolo v Babnem polju, katere otvoritev je bila 11. oktobra 1988, ko je bil okrajni glavar grof Pače. Prvi učitelj na šoli se je imenoval Božidar Schuller. Ob ustanovitvi je bila šola enorazredna z 38 dečki in 30 deklicami. 1919. leta je bila šola z odlokom višjega šol-

bili odobreni 3 oddelki. Učni jezik na šoli je bil slovenski od ustanovitve do 1. 1926. Od 1. 1926 do 1943 so poučevali v italijanski, od 1. 1944 pa zopet v slovenščini (v letu 1943/44 pouka ni bilo), ko je pričela delovati partizanska šola. Poučevala je Netka Kačič, ki jo je na-

Šola v Bukovju

skega sveta v Ljubljani razširjena v dvorazredno in je kot taka obstojala do konca druge svetovne vojne. Ob razširitvi je znašalo število otrok 112. Zaradi padca števila šolobveznih otrok je postala ta šola pred petimi leti zopet enorazredna in je imela takrat 52 učencev.

Šolsko poslopje, ki je bilo zgrajeno kot pritlična stavba, je bilo v šolskem letu 1922/23 prezidano v enorazredno šolo. Pouk na šoli je bil med zadnjo vojno prekinjen ob zaključku šolskega leta 1941/42, ker je takratna učiteljica Evgenija Bizjak zbežala v Dol. Logatec pod zaščito italijanskih oblasti. 1. XII. 1943 pa se je pouk zopet pričel v partizanski šoli na osvobojenem ozemlju. Poučevala sta tedaj Irena Premk in Jakov Kone. Ta partizanska šola je redno delovala do osvoboditve s kratkimi prekinitvami ob sovražnikovi vdorih. Jeseni 1. 1944 je bila šolska stavba močno poškodovana, ker so v bližini eksplodirale domobranske letalske bombe. Šolo so hoteli domobranci in Nemci uničiti, ker je bila v njej zbirna baza partizanskih ranjencev. Bombardiranje šole je pouk nekoliko zavrl, ker sta bila ob tej priložnosti ranjena dva dečka. Po ureditvi zaklonišča v šoli so učenci zopet pogumno prihajali v šolo. Vsi so pridno sodelovali kot pionirji in pomagali zbirati hrano za borbe, obveze in drugo. Šola ima svojo kroniko, v kateri so zabeleženi vsi zgodovinski dogodki od ustanovitve 1. 1888.

Šola v Bukovju je bila ustanovljena 1. 1906. Do lanskega leta je bila šola dvorazredna, letos pa se

stavi KNOO Bukovje. Otroci je bilo 92, ki so bili razdeljeni v 4 razrede. Učilnice so bile v bivših prostorih vrtca. Šolsko kroniko so pričeli pisati 1. 1945 in vsebuje podatke iz razvoja in zgodovine šole.

V Cajnarih je bila ustanovljena šola 1. 1933 kot dvorazredna na pobudo takratnega podžupana Alojzija Znidaršiča, ki je bil tudi prvi predsednik krajevnega šolskega odbora. Povprečno število otrok na šoli je bilo 80, zaradi vojne pa je pričelo to število padati in v šol-

Prireditve slovenske osnovne šole na Škofijah

Tudi na ŠKOFIJAH je bila v nedeljo zaključna šolska prireditev slovenske osnovne šole na Škofijah in kmetijskega tečaja iz Plavij. Na prireditve niso prišli samo učenci in starši, ampak tudi drugi poslušalci, ki so bili radovedni, kaj so se vse naučili in kaj so pripravili za kulturno prireditev naši najmlajši. Ciklus uspešnih recitacij o naši zemlji, katere so spremljale skioptične slike in glasbena sinhronizacija, je bil nekaj popolnoma novega za občinstvo. Ta skupnost besede, glasbe in slike je omogočila poslušalcem popolnoma dojeti podajanje recitacij. Mladi izvajalci so zelo navdušili poslušalce. Pevski zbor kmetijsko-strokovnega tečaja je zapel »Pojdem v Rute« in »Večerni zvon«.

skem letu 1947/48 je iz dvorazrednice nastala enorazrednica, ki jo je obiskovalo 45 otrok.

Učni jezik na šoli je bil vedno slovenski. Šola nima lastne zgradbe. Od ustanovitve pa do osvoboditve je delovala v zasebni hiši Franca Zalarja in je imela dve majhni učilnici, pozneje pa v zasebni hiši Alojzija Znidaršiča. Sedaj ima šola učilnico, kabinet in pisarno. V prvem letu narodnoosvobodilne borbe je pouk potekal nemoteno do 20. maja 1941, ko so prišli v kraj Italijani in se jim je takratni šolski upravitelj Alfred Grobler umaknil k partizanom. Do januarja 1942 je oba oddelka poučevala Alenka Kačič, nakar je bil pouk prekinjen do zime 1. 1943, ko ga je prevzela Gabrijela Samsa. Poučevala je skoraj 3 mesece. Po njenem odhodu je bil pouk prekinjen do 29. oktobra 1945. Partizanske šole v Cajnarih ni bilo. Kroniko so pričeli na šoli pisati 1. 1945 in vsebuje le delne podatke razvoja in zgodovine šole.

To je le nekaj drobcev iz zgodovine slovenskega šolstva v postojnskem okraju. V eni izmed prihodnjih števil našega tednika bomo opisali nastanek in razvoj tudi ostalih šol postojnskega okraja.

Ob zaključku šolskega leta na Pomorskem tehnikumu v Piranu

Mrzli zimski dnevi z vsemi neprijetnostmi in burjo so že zdavnaj za nami. Tudi muhasto spomladansko vreme kaže, da gre h kraju. Dnevi so postali že daljši in topljši, bujna narava nas vabi, da se ji predamo in se je naučimo. Pripravljamo se na lepše poletno življenje.

Tudi po solah je te dni vse drugače kot po navadi. Če nikdar prej sedaj tudi največji lenuhi prelistavajo knjige in zvezke in tisti, ki jim trda prede, krčevito hlastajo za znanjem, da bi vzlezli skozi razrede.

Kot povsod, je tudi na Pomorskem tehnikumu v Piranu sedaj živahno in med gojenci vlada študijska napetost. Maturanti, ki so že četrta generacija tega zavoda, so že končali z rednim poukom in se sedaj pridno posvečajo ponavljanju snovi. Zrelostni izpit ni zrela hruška, ki se jo stresa brez truda z drevesa, ampak zahteva več let pridnega študija in zanimanja. Tisti, ki je vsa leta pridno delal, sedaj nima skrbi. V prijetni zavesti in ponosni čaka na sad svojega dela. Nasprotno pa oni, ki mu ni bilo dosti mar učenja ter se je zadovoljeval, da je le »vzlezal«, sedaj z vso verno nabira učenost. Marsikateremu bo tu-

Pred petdesetletnico prosvetnega življenja na Idskem

Idrci se že sedaj pripravljajo na važno kulturno obletnico; prihodnje leto bo namreč minulo 50 let, odkar so položili temelj kulturno-prosvetnemu udejstevovanju. Požvelji bodo delo pewskega zbora, dramske skupine in godbe in razširili zanimanje za telovadno in športno življenje. Seveda je treba omeniti, da si Idrci zelo žele dobiti v svoje vrste praktičnega in razgledanega prosvetnega delavca.

Gostovanje književnikov v Starem trgu in Cerknici

V Starem trgu in Cerknici je bilo v nedeljo gostovanje naših najvidnejših književnikov. Svoja dela so brali France Bevk, Cene Vipotnik, Beno Zupančič, Peter Levce, Lili Novy in Marička Znidaršič. Vsi nastopajoči so bili pristrčno sprejeti in pozdravljeni od ljudi, za katere je bila ta prireditev v obeh krajih nekaj izrednega in svojčevskega, česar v teh krajih še ni bilo.

V Starem trgu sta književnike pozdravila Janko Metod, predsednik občinskega odbora Ljudske univerze in sekretar občinskega komiteja KPS tov. Zigmund Janez, v Cerknici pa je pozdravil tov. Dušan, predsednik SKUD.

di sedaj uspelo, da bo brez večjih težav preskočil ta življenjski plot, a kako se bo znašel v življenju, mu bo pokazalo življenje samo.

A povrnimo se v Piran k našim pomorsčakom! Sedaj že vemo, da se pridno uče. Povedati pa moram še da tudi pri ostalem delu izgleda, še, da to niso fantje kar tako. Fizkultura, ljudska tehnika in kulturno-prosvetno delo — vse to so stviri, o katerih ve že marsikdo, da se v njih gojenci izlo aktivno udeležujejo. Tudi letos ni njihovo delo od muh. Na zaključni šolski razstavi bodo pokazali vse, kar so med šolskim letom napravili. Omenim naj tudi, da se bodo udeležili velikega izleta v Postojno, ki bo prihodnjo nedeljo in kjer bodo nastopili s svojimi fizkulturnimi vajami.

Prav tako kot gojenci Pomorskega tehnikuma se tudi gojenci Ribiške šole pripravljajo na zaključek šolskega leta. Njihov pouk pa bo trajal še dober mesec, ker je njihov učni program popolnoma drugačen od onega, ki ga imajo za gojence PT.

Marsikoga bi verjetno tudi zanimali učni uspehi na teh dveh solah, a trenutno še ni pravega pregleda o tem, zato se bomo o tem pogovorili drugič. FR-EN

Opozorjamo na naslednje izdaje knjig

DRŽAVNE

ZALOŽBE

SLOVENIJE

1. Korolenko: Gozd šumi, pl. Din 348.—
2. Gogolj: Večeri na pristavi blizu Dikanjke, pl. Din 260.—
3. Balzac: Šagrinova koža, pl. Din 248.—
4. Trollope: Pod zvoniki Barchestra, pl. Din 320.—
5. Verga: Malavogliovi, pl. Din 182.—
6. Bihalji: Oktobra na svidenje, pl. Din 242.—
7. Mažuranič: Smrt Smajl-age Čengijca, pl. Din 246
8. Leonov: Jazbeci, pl. Din 304.—
9. Pahor: Pot desetega brata, pl. Din 280.—
10. Seliskar: Pesmi in spevi, pl. Din 182.—
11. Bevk: Zbrano delo I. del, pl. Din 320.—
12. Tavčar: Cvetje v jeseni (Klasje št. 22), broš. Din 20.—
13. Finžgar: Prerokovana (Klasje št. 24), broš. Din 50.—
14. Kos: Monografija, pl. Din 520.—
15. Likovni svet, pl. Din 945.—
16. Vidmar: Pol stoletja ob šahovnici, pl. Din 720.—
17. Cankar: Bela krizantema a (Klasje št. 28), broš. Din 90.—
18. Šenoa: Diogenes — Varuj se Senjske roke, pl. Din 390.—
19. Vidmar: Literarne kritike, pl. Din 596.—

KNJIGE DOBITE V VSEH KNJIGARNAH

Važna kmetijska opravila v mesecu juniju

S PRAVILNO OBDELAVO ZEMLJE ZMANJSAMO SKODLJIVI VPLIV SUŠE

Med najbolj znane agrotehnične ukrepe v borbi proti suši spadajo okopavanje, pletev in rahljanje njiv. Dobro obdelana in brezplevelna njiva ne zgublja vlage, ki je glavni negativni faktor v naši kmetijski proizvodnji.

Več je vredna pravočasna in pravilno opleta in obdelana njiva, kakor enaka njiva dobro pognojena ali neobdelana.

POZNA KOSNJA — SLABA KRMA!

Trava je že povsod prezrela. Tisti, ki doslej niso pokosili travnikov, bodo shranili na senik namesto dobre takšno krmo, ki nima večje vrednosti od slame.

Kaže, da nam bo letos primanjkovalo krme. Ne razmetujmo že sedaj s krmo. Vsak kosček obcestnih travnikov mora biti pokosen.

ALI SI ZE POSEJAL ZELJE IN CVETACO?

Pozno zelje in cvetačo sejemo do srede meseca junija. Tisti, ki so se tevd odlagali, naj pohitijo s setvijo. Za površino 1000 m² uporabimo največ 50 gr semena kapusnic. Seme zelja in cvetače je drago in zato sejmo le toliko, kolikor je nujno potrebno.

Najboljša sorta zelja za naše razmere je »braunschweig«.

SEDAJ JE CAS ZA ODBIRANJE SEMENSKEGA KROMPIRJA IN PSENICE

Pravi čas za odbiranje semena krompirja in pšenice je tedaj, dokler se rastline rastejo. Na njivi najboljše viditi, kako se rastline obnašajo proti suši in boleznim. Odbiramo le čisto sortne posevke pšenice. Zaznamujemo s palčicami na njivi najboljše grmičke krompirja in če bomo pozneje ugotovili, da je tudi pridelek dober, shranjujmo gomolje teh grmičkov za seme za prihodnje leto.

UNICUJMO SKODLJIVCE NA POVRTNINAH!

Ker je letos sušno leto, nam delajo ogromno škodo na zelju bolhači. Uničujemo jih s pantakanom v prahu. Prašenje izvršimo z navadnim žveplalnikom za žveplanje irt.

Bramorje, ki razjedajo korenine vrtnin, uničujemo, če potrosimo po napadenih njivah vabo, sestavljeno na naslednji način: 10 kg koruznega zdroba ovlažimo z 2,5 l vode ter pustimo to zmes, da se dobro ovlaži. Tej zmesi dodamo 0,5 kg cinkovega fosfida (dobi se pri zadržugah — v Kopru v semenski trgovini — Trg Mude). To zastrupljeno vabo po-

Nekaj o gojitvi cvetače

Cvetačo prištevamo k najbolj plemenitim kulturnim rastlinam naprednega vrtnarstva. Spada med kapusnice kot zelje in ohrovt. Glede podnebnih razmer ni preveč izbirčna. Najbolje uspeva v obalnem pasu in ravno zato je naše ozemlje zelo prikladno za gojitev te vrtnine. Bolj izbirčna je cvetača v pogledu zemlje. Ne ljubi suhih — peščenih in tudi ne težkih ilovnatih tal. Zemljišče namenjeno tej kulturi mora biti pravočasno izbrano. Ker se cvetača pri nas seje in presaja v poletnem času, ni težavno pravočasno pripraviti zemlje.

Cvetačo sejemo na prosto v dobro pripravljene gredice od srede meseca maja do srede junija. Na 1 m² zemlje posejemo 2 gr semena. Mlade rastline presadimo in s tem dosežemo, da si sadike opomorejo. Lahko dobimo dobre sadike brez presajanja, toda v tem primeru moramo sejati v gredice bolj redko in čim se rastline razvijejo, jih dobro preređujemo. Presajamo ali razređujemo rastline, čim razvijejo prva 2 do 4 liste. Moramo omeniti, da je uspeh odvisen deloma od pravilno razvitih in zdravih rastlin in zato moramo temu opravilu posvetiti največjo skrb. V gredicah moramo rastline večkrat zaliti, da ne trpijo na pomanjkanju vlage.

Ko se sadike razvijejo, jih presadimo na stalno mesto. Cvetače sadimo v razdalji 50 do 70 cm med vrstami in enako razdaljo vzame-

trošimo zvečer po njivah v kupčkih.

Kapusovvega belina (gosenice) uničujemo s pantakanom ali z ročnim obiranjem.

V SADOVNJAKU IN VINOGRADU

Zapomnimo si, da je edini način borbe proti suši, kakor smo omenili, redno okopavanje zemlje in zatiranje plevelnih rastlin, ki so se razbohotile tudi po naših vinogradih in sadovnjakih. V vinogradu odstranjujemo nepotrebne poganjke. Grozdje namiznih sort razređujemo dva tedna potem, ko trta ocvete. Nevarnosti močnega napada peronospor ni, ker primanjkuje vlage za razvoj te glivice, je pa zaradi visoke temperature nevarnost napada oidija, zato moramo vinograde žveplati. Uporabljajmo pri žveplanju nova sredstva, ki so se pri nas obnesla in sicer »sulikol« in »kumulus«. Na 100 l vode ali na 100 l bordoške brozge uporabimo 0,5 kg teh preparatov.

Razne škodljivce uničujemo z arzenati. Uši uničujejo z tobačnim izvlečkom.

CEPIMO PERUTNINO PROTI PERUTNINSKI KUGI

Posebno pozornost moramo posvetiti v vročih poletnih mesecih čistoči naših kurnikov. »Čistoča je pol zdravjak; pravi pregovor. Prijavimo takoj vsak pojav bolezni veterinarskemu odseku.

Kako pravilno pripravimo škropivo proti peronospori

Odmerjeno količino modre galice (pri nas 0,5 do 1,5 kg na 100 l vode) nasuj v vrečko, ki jo obesiš v vodo, tako da se galica potopi v vodi le za nekaj prstov pod vodno gladino. V drugi posodi raztopi gašeno apno. (Če je gašeno apno dobro, ga uporabimo enako količino kot modre galice). Ko je na ta način pripravljen apneni belež, raztopino precediš, da nam ne bodo neraztopljeni koščki apna v naslednjem pri uporabi škropilnice. Ko sta galica uporabi škropilnice. Ko sta galicavivamo počasi raztopino modre galice v apneni belež (ne narobe!) in zmes med dolivanjem galice mešamo z leseno palico. Če je galica pravilno pripravljena, se lahko pripravimo z belim, tako imenovanim fenoltaleinovim papirjem. Če se papir, namočen v pripravljeno škropilo (bordoško brozgo) pobarva svetlordeče, je brozga uporabna. Če pa ošlame papir bel, dodamo brozgi še toliko apna, dokler raztopina ne dobi svetlordeče barve. Brozgo moramo čimprej uporabiti, ker sicer nje učinkovitost upade. Učinkovitost (delovanje) brozge podaljšamo za nekaj dni, če raztopini 100 l dodamo 100 gr sladkorja ali 1 l mleka.

mo med posameznimi rastlinami. Za presajanje vzamemo najbolj razvite in zdrave rastline. Posebno moramo paziti, da imajo sadike lepo in dobro razvito osrčje. Sadike brez srednjega popka (osrčja) so jalove in od njih ne bo koristi. Preden presadimo sadike na stalno mesto, jih moramo namočiti v zmesi, pripravljene iz ilovice, kravjeka in vode. Pri presajanju s klinom moramo paziti, da ne ostane med koreninami sadike in zemljo prazen prostor. Takoj po saditvi moramo sadike večkrat zaliti, dokler se ne ukoreninijo, nato pa večkrat opleti in okopavati.

Glede hranilnih snovi v zemlji je cvetača precej zahtevna in zato dobro uspeva le, če ji dobro pognojimo s hlevskim gnojem in umetnimi gnojili.

Hlevski gnoj moramo potrositi ob času globokkega oranja tako, da gnoj v zemlji stoji. Od umetnih gnojil pridejo v poštev superfosfat, kalijeva sol in dušična gnojila (amonsulfat ali nitrati).

Najbolj previdni moramo biti glede izbire sort. V tem pogledu imajo naši kmetje precej bridlkih izkušenj. Pri nas pridejo v poštev predvsem rane sorte in sicer: »Zgodnja erfurtska«, »jesica«, »snežna kepa« Te sorte sejemo pri nas od polovice maja do srede junija. Na prosto jih presadimo v mesecu juliju, dozori-jo pa oktobra in novembra.

OPRAVILA V KLETI

Ne odlašajmo z drugim pretakanjem vina. Pri pretakanju moramo paziti, da vino ne pride v dotiko z zrakom. Torej če je le mogoče, uporabljajmo pri pretakanju črpalke. Pazimo na čistočo v kleti! Pred pretakanjem razkužimo kleti na ta način, da v njih sežgemo določeno količino žvepla.

OPRAVILA V CEBELNJAKU

V tem mesecu bodo rojili tisti panji, ki niso rojili do sedaj. Ni priporočljivo shranjevanje drugih in tretjih rojev. Ne bodimo preveč lakomni v čebelarstvu! Pozni roji (posebno letos!) so malo vredni in nam bodo samo v nadlego skozi zimo. Morali jih bomo umetno hraniti in končno prihodnje spomlad bomo imeli družino, ki ne bo od nje prav nič prida. Pozne roje združujmo s slabiji ali pa preprečujmo pozno rojenje.

Bodimo previdni pri trčanju medu, da nam čebele ne pridejo do posod z medom. Veliko napako delajo čebelarji-začetniki, ki postavljajo posodo namazano z medom pred čebelnjak, da jo čebele »obližejo«. To sili čebele k ropanju in tako pride marsikateri čebelar ob čebele.

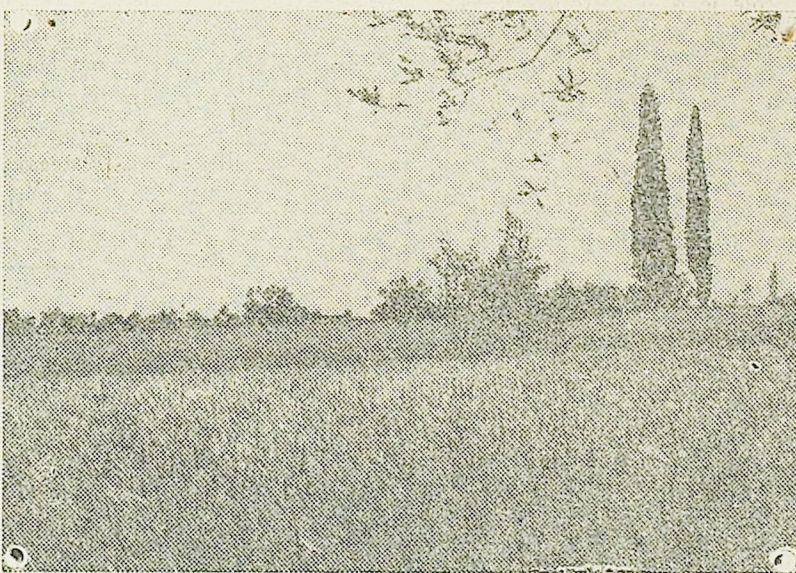
OPRAVILA V HLEVU IN NA GNOJISCIH

Bodimo še vedno oprezní pri krmiljenju živine. Vroče je in gospodar pripelje domov s polja svežo krmo ter po pusti večkrat nekaj dni v kupčkih, da se na ta način segreje. Pokvarjena in segreta krma je večkrat strup za živino.

Pazimo na čistočo v hlevu in po dvoriščih. Slab vtis napravi na človeka nepomembno in zanemarljivo dvorišče. Smeti in odpadki spadajo na gnojišče ali na kompostišče.

Sramoto našim kmetijam delajo gnojišča. Gospodarja spoznaš po tem, kako ceni »zlato kmetije« in to je hlevski gnoj in gnojnica. Gnojnica, ki vsebuje dragocene hranilne snovi, odteka po dvorišču in po poteh. To vse je graje vredno tudi z higienskega stališča.

Žetev je v deželi

Po naših njivah so zapele kosilnice in snpi. Žetev je v deželi. Zal pridelek ne bo takšen, kakršnega smo pričakovali, ker nam bo suša prizadela veliko škodo. Ob času žetve skrbimo za seme za prihodnje leto. Sedaj je čas, da odberemo naj-

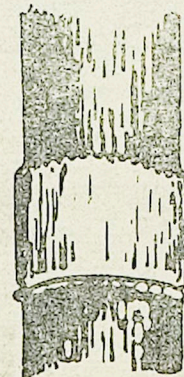
Na srpeniški planini je paše za 200 glav goveje živine

Ker je sezona planšarstva pred vrati, naj spregovorimo nekaj besed o srpeniški planini »Božiček«, ki je ena najlepših in največjih na Tolminskem. Srpeniška planina lahko preživi 200 in več glav goveje živine na leto, razen tega pa je manj nevarna od drugih planin. Srpeniščani so zgradili stajaje za okrog 150 glav molzne živine, ostala živina pa je zunaj brez strehe. Razen tega so zgradili tudi mlekarški obrat, v katerem je vse potrebno za sirjenje in prav nič ne zaostaja za mlekarstvom.

V začetku so imeli precejšnje težave z vodo, ki se je nabirala v jamah, ob veliki suši pa je seveda zmanjkala. Malo nižje je sicer studenec, ker se pa nahaja v bližini prepada, je za živino nevaren. Zadevo so rešili tako, da so od studenca napeljali vodovod v bolj va-

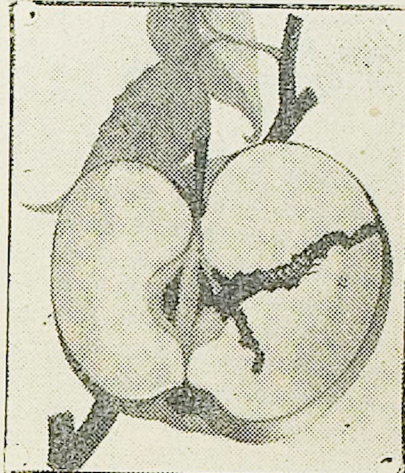
Uničujmo jabolčnega zavijača

Vsakdo ki je kupil na trgu jabolka je večkrat našel v plodu črvička. Ta črviček povzroča veliko škodo našemu sadjarstvu. Črvička torej poznamo skoraj vsi, ne vemo pa, da je resnišni škodljivec ki povzroča črvičnost sadja (napada namreč ne samo jabolka, temveč

Levo: Past, ki jo ovijemo okrog debla, da se v njo zatečejo ličinke, ki jih potem uničimo.

Desno: Crv zavijača vrta rove po jabolku.

tudi hruške, češnje in breskvę) metuljček sivo-železne pisane barve, ki ponoči obletava sadovnjake ko sadje ocveti. Samica polaga jajčeca predvsem na ostanke čašice in pri peclju. Iz jajčec se zvalijo črvički, ki se zarijejo v sredino ploda in izjedajo notranjost.

V drugi polovici junija izlezejo črvički iz ploda in si poiščejo varna skrivališča v razpokah na deblu kjer se zabubijo. Druga generacija

Več skrbi prašičem v poletnih mesecih

Naši svinjaki so večinoma vredni vse graje. Živina živi v neprezračeni in zaprtih prostorih. Iz svinjaka navadno ne odteka gnojnica. Marsikdo si misli, da je prašič žival, ki ne ljubi čistoče in se vedno kopa v blatu, kar pa ne drži. Prašič raje v blatu, ker se hoče v njem osvežiti. Oglejmo si način reje prašičev na Kmetijski šoli v Kopru. Prašiči živijo popolnoma na prostem, v ograjenem prostoru pri morju. Živali sploh ne odhajajo v lesen svinjak, temveč ostanejo skozi noč zunaj. Kopajo se v morju, podnevi pa se pasejo po travniku. Čeprav je njihov dnevni obrok še-

stavljen iz vinskih tropin in nekaj ribjih odpadkov ter sveže detelje, se prašiči redijo in so zdravi. Torej naj prašiči živijo čim več časa na prostem zraku. Ne smemo se bati mrzlih noči, ker, če je prašičem mraz, gredo sami v svinjak. Ne smemo pozabiti na vodo. V prostoru, kjer se prašiči gibljejo, ne sme nikdar manjkati vode. Poleti mora prašič vedno dobiti dovolj zelenjave. Dragocena hrana za prašiče v poletnem času je sveža lucerna, v zimskem času pa dobro posušena in v posebnih mlinih zmleta (mlini kladivarji-razbijalci), ki nadomešča otrobe, saj vsebuje velike količine hranilnih snovi, posebno beljakovin in vitaminov.

Pri poletnem krmiljenju prašičev delajo naše gospodinjice veliko napako, ko pokladajo prašičem preredko hrano (voda, zelenjava in pest otrobov). Nič manjša napaka ni, če prašičem kuhamo celotno krmo. Le krompir moramo prekuhati, vso ostalo hrano pa lahko pokladamo prašičem sveže.

V poletnem času je zelo važno, da prašiče cepimo proti rdečici. Marsikateri kmet se je opek, ker je odlašal s cepljenjem. Prašičja rdečica se pojavlja vsako leto in je zelo nevarna bolezen. Mogoče bo kdo rekel, da je cepljenje predrago. To drži le v slučaju, če vsak posameznik pokliče živinozdravnika. Dolžnost OBLO je, da organizirajo cepljenje na ta način, da živinozdravnik cepi v enem dnevu čimveč prašičev na območju posameznih OBLO.

NASI PREGOVORI:

»Boljša je slaba vožnja, kot gida-va hoja«.

»Komur prerano zvoni — ta še dolgo živi.«

»Ne zaupaj možu, ki ne ve, kaj dela.«

Cesar oko ne vidi, tega srce ne želi.«

BOLHAČI

Malo je naših kmetovalcev, ki se ne bi pritoževali, da jim uničujejo zelje, ohrovt in cvetačo drobne živalice, ki v velikem številu napadajo zelene dele kapusnic in jih ogledajo popolnoma do listnih reber. Te živalice so zelo podobne bolham po svoji telesni obliki in ker skačejo kot bolhe, čim se dotaknejo lista. Gre za znane škodljivce — bolhače.

Kako uničujemo ta mrčes. V knjigah bomo dobili precej nasvetov za uničevanje bolhačev, toda od vseh doslej preizkušenih sredstev se je najbolj obneslo prašenje z DDT prašivi, ki so pri nas v prodaji pod imenom pantakan in pepein. Uporaba teh prašil je zelo enostavna. Prah vložimo v navadne žveplalnike, ki jih uporabljamo pri žveplanju trte in z njimi opravimo sadike. Z istim prahom uničimo tudi ostale škodljivce na kapusnicah.

IZ OZKA REKA V ZAKLAD SIERRRE MADRE

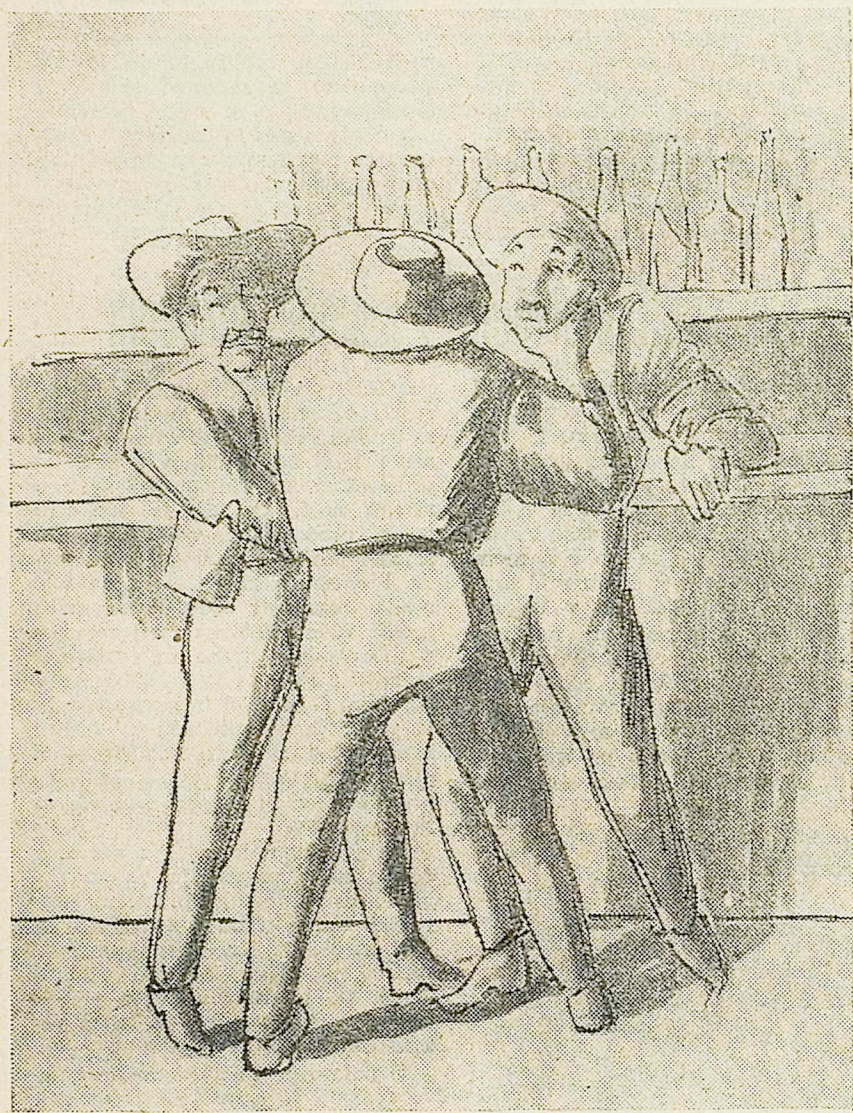
8. NADALJEVANJE

Po sončnem zahodu so delali še pri svetilkah, če je bilo treba izvršiti dela, ki se dajo opraviti ob njih. Električno razsvetljavo so napeljali šele mnogo pozneje, ko so dospeli stroji.

Ljudje, ki so bili vajeni takemu delu, so postavili plohe pokoncu, jih zaklinili, oprli in vrtalni stolp se je zmeraj više dvigal v zrak in zmeraj nevarneje je postajalo delo v omotičnih višavah. Graditelji vrtalnih stolpov so se s koleni oklenili opore, medtem ko so z rameni in rokami in s pomočjo meč potiskali močan plošč kvišku, nato so v omotičnih višinah in, držeč se samo s koleni, toliko časa premikali težak plošč sem in tja, dokler niso vtaknili vijakov v izvrtane luknje in jih privili. Ljudje so morali biti kakor opice ali celo še spretnejši kakor opice, da niso padli navzdol in si zlomili tilnik ali pa polomili rok in nog.

Naposed so vrtalni stolp kronali. Z vitlom so privlekli na vrh težke železne valje, čez katere so tekle debele vrvi iz žice, ki dvigajo in spuščajo sveder, valje je bilo treba razen tega še zagostiti.

Najtežje delo je bilo izvršeno. Sedaj je prišla strojnica na vrsto. Nato skladišče za orodje in zalogo.

Medtem je bila tudi pot že končana in prvi tovorni avto je mogel pripeljati od železniške postaje prav do sem.

Ozka reka je tekla tri milje daleč v grmičevju. K tej reki so napeljali vodne cevi, ob rečnem bregu pa so zgradili hišico in postavili vanjo motorno črpalko. Do tega dne so si priskrbovali vodo v vrčih, ki so jih prinašali osli. Sedaj so jo črpali in spravljali v kotle.

Potem je prispel parni stroj, ki ga je pripeljal silen traktor. Naslednji dan je privlekel traktor, ki se ga je ure daleč slišalo puhati in sopihati in drdrati, še parni kotel.

Spet dan kasneje so prispela orjaška lesena gonilna kolesa, ki so bila podobna velikim mliniskim kolesom; okrog njih so bile ovite vrvi ali verige za svedre. In prišel je še dinam, napeljali so električno in neki večer je zažarel prostor sredi grmičevja, ki je še pred malo tedni ležal nedotaknjen v tropski samoti, prav tako nedotaknjen kakor ob ustvarjenju sveta, v žarki električni luči, ki ne pozna noči. Grmičevje je izgubilo nočni mir, in kamor so segli žarki neusahljive svetlobe, je jelo grmičevje hirati. Naslednje jutro je ležalo pod električnimi svetilkami nakopičenih milijone in milijone žuželk.

Drdranje strojev, ki je neprestano dan in noč napolnjevalo grmičevje, je pregnalo njegove prebivalce iz domovine. Morali so se izseliti v neznane nove pokrajine, kjer so upali, da bodo našli hrano in mir.

Sedaj so prispeli pravi petrolejski delavci. Delo rignilov, delavcev, ki so zgradili, kar je potrebno za petrolejsko polje, je bilo končano. Odpotovali so v mesto nazaj in čakali na novo pogodbo. Novo pogodbo so sklenili včasih v treh dneh, včasih v šestih tednih, in zgodilo se je tudi, da so nanje po šestih mesecih še zmeraj čakali. Petrolej je kakor igra s kockami. Vtaknejo v kakšno polje deset tisoč, dvajset tisoč, petdeset tisoč dolarjev, in ko navrtajo toliko globoko, kolikor se le da, potem ne najdejo olja, temveč slano vodo ali pesek ali ilovico. Potem vrnejo grmičevje njegovim pravnim lastnikom, ki si ga tako hitro in trajno prisvoje, da je leto dni pozneje vsaka človeška sled zabrisana. Petrolej je igra s srečo. Lahko izgubiš vse svoje premoženje, lahko tudi s petimi tisoči dolarji pridobiš pet milijonov dolarjev. In zato so vsi, ki imajo opravka s petrolejem, danes bogati in jutri revni. Delajo tedne in mesece, zakopani globoko v grmičevju ali v džungli. In kar so si tam s težkim delom prislužili, zapravijo v treh dneh v mestu. Pa tudi tisti, ki denarja ne zapravijo, to so previdneži in varčevniki, se ga kmalu iznebe. Čakajo in čakajo in čakajo na delo, dokler ne izdajo poslednje peze, potem pa prosjajo pri ljudeh, ki obiskujejo Imperial, Luisan, Southern ali pa gredo v banko. Od usode je odvisno, ali dobiš delo na petrolejskih poljih, od nje pa je tudi odvisno, ali sploh prodro do petroleja.

Prav tako se je godilo tudi Dobbsu. Stal je tam in ni mislil na delo. In že ga je imel v žepu.

»Kaj pa je z mojim denarjem?« je vprašal Dobbs pogodbenika.

»Kaj pa je?« je rekel Pat. »Ne bodite vendar tako sitni. Svoj denar boste že dobili. Saj vam ne bom ubežal.«

»Potem pa dajte vsaj nekaj,« je zahteval Dobbs. »Nu, dobro,« je odvrnil Pat, »dam vam trideset odstotkov.«

»In ostalo?« je vprašal Dobbs.

»Še ne vem. Še sam nisem dobil denarja.«

Dobbs je dobil trideset odstotkov zaslužene mezde. Tudi ostali denarja še niso dobili. Tisti, ki so ga energično zahtevali, so dobili od Pata štirideset ali petdeset odstotkov. Dva druga, ki sta ga hotela obdržati pri dobri volji, da bi ju tudi pri naslednji pogodbi zaposlil, sta dobila samo pet odstotkov, ker sta mu zelo bojače pripovedovala, da še nista večerjala in tudi hotela ne moreta plačati.

»Rad bi vedel samo, ali je dobil goljuf svoj denar ali ne,« je rekel Dobbs Curtinu, ki ga je bil pogodbenik tudi najel.

»Da, če bi to le vedeli,« je odgovoril Curtin. »Družbe čisto zelo počasi izplačujejo pogodbenikom, ker jim primanjkuje gotovine, kajti vrtanje požre sila denarja.«

Ves teden nista niti Dobbs niti Curtin mogla najti Pata Me Cormicka. V hotelu ga ni bilo. Toda neki dan sta ga srečala, ko je šel po drugi strani ceste.

»Alo, nadenj!« je zaklical Curtin Dobbsu. In že je bil pri njem. Tudi Dobbs je hitro prispel.

Curtin je zgrabil Pata za srajčni rokav. Pat ni imel ta hip jopiča.

»Kje je najin denar, ti pesjan? Takoj nama boš dal zasluženi denar ali pa te razsekava na drobne koščke. Takoj!« Curtin je izrekel to precej glasno in z grozečimi pestmi.

»Pa hitro in nobenih izgovorov!« se je vmešal Dobbs. »Že tri tedne čakava na denar.«

»Mirujta vendar,« je rekel Pat polglasno in ju zvlekel v bar, kjer je takoj naročil tri velike kozarce habanera. »Saj vendar lahko rešimo to reč mirno. Le poglejta, prihodnji teden sklenem novo dobro pogodbo in potem še eno, prvo za Amatlan in drugo za Corcovado. Pa vaju zopet vzamem s sabo. Dobra delavca sta in prav rad z vama delam. Živel!«

Dvignil je kozarce in trčil z njima.

Pili so.

Potem je rekel Curtin: »To je prav lepo, da naju nameravate znova zaposeliti. Toda brez denarja ne delava. Kje je najin denar?«

»Nisem še dobil denarja. Ček še ni nakazan.« Potem se je hkrati obrnil k natakarju in zaukazal: »Še tri velike kozarce habanera.«

»Čujte, človek,« je rekel sedaj Curtin nepotrpežljivo, »le ne mislite, da nama boste sedaj odšli in da naju boste namilili z žganjem.«

»Namilil?« Pat se je delal začudenega. »Da bi jaz vaju z žganjem namilil? To ni nič kaj preveč.«

»Kaj je, to je prav vseeno,« je rekel Dobbs. »Zahtevava denar, ki sva dovolj težko zanj delala. Če naju zopet zaposlite ali ne, tako nima pomena, če ne plačate.«

»Pes, prekleti, kje je najin denar?« Curtin je nenadoma zakričal, kakor da bi bil ob pamet. Mogoče je žganje nanj drugače vplivalo, kakor je Pat pričakoval.

»Toda ponavljam vama, da sam še nisem dobil denarja.«

Tedaj ga je zgrabil Curtin spredaj za grlo, ga stresel in rekel: »Denar sem, ti ropar, ali pa ti razbijem lobanjo tule ob mizi.«

»Mirno, gentlemen, mirno,« se je vmešal sedaj natakar. Sicer pa se za vse skupaj ni dosti zmenil. Snažil je točilno mizo, kjer so zapustili kozarci robove, nato pa si je prižgal cigareto.

MESTNI ODBOR ZB IN TD PARTIZAN V POSTOJNI
v a b i t a k

Odkritju spomenika padlim borcem NOV

KI BO V NEDELJO, DNE 8. JUNIJA 1952 V POSTOJNI

S p o r e d :

- Ob 9.00 uri: sprejem tržaških gostov na kolodvoru.
- Ob 9.30 uri: odkritje spomenika. Govori tov. Ivan Regent. Nastopijo združeni pevski zbori iz Trsta in godba Ljudske milice iz Ljubljane.
- Ob 16.00 uri: telovadni nastop. Sodeluje nad 600 tržaških telovadcev, vzorna telovadna vrsta iz Ljubljane, združeni pevski zbori iz Trsta in tržaška folklorna skupina ter oddelek JLA. Med nastopom akrobacije jadrskih letal in padalci. Motorne dinke z zaprekami.
- Ob 20.00 uri: predstava Gledališča za Slovensko Primorje. Zvečer ljudska zabava. Jama bo nepretrgoma odprta od 11. do 15. ure, od 14. do 15. ure bo v Jami koncert godbe Ljudske milice.
- Vsi obiskovalci imajo pri nakupu prireditvene značke 50 % popust na železnici in prost vstop k prireditvam na stadionu. Na odhodni postaji si nabavijo obzrelec K 13. Prireditelj bo ta obrazec potrdil le, če si lastnik nabavi značko, ki stane Din 50.—
- Obiščite 8. junija Postojno!

ŠAH

USTANOVITEV OKROŽNEGA
ODBORA V TOLMINU

Pred kratkim so ustanovili v Tolminu Okrožni šahovski odbor, ki bo zajel združena okraja Idrijo in Tolmin ter del goriškega okraja, ker predvidevamo, da se bosta Ajdovščina in Vipava priključili Postojni. Kot prvo nalogo so si naložili ustanovitev šahovskih enot v Kobariču in Bovsu ter v nekaterih drugih večjih krajih, pri vseh večjih solah pa ustanovitev šahovskih aktivov. Upamo, da nam bo tako uspelo poživiti šahovsko življenje, ki v nekaterih naših krajih še nima neke organizacijske oblike.

Sredi junija bo moštveni finale

med šahovskim klubom »Vajta P.« iz Cerknega in Tolminom. Zmagovalec se bo poslal v republiško prvenstvo.

Objave in oglasi

JOSIP BABIC, roj. 21. VIII. 1931 v Babičevih, stanujoč v Skočjanu 29, razveljavljam osebno izkaznico, izdano od KLO Marezige.

EMIL FURLANIČ, roj. 26. XII. 1923 v Salari, stanujoč istotam št. 51, je izgubil pred štirimi meseci svojo osebno izkaznico v Izoli. Izkaznico razglasa za neveljavno.

Križanko iz zadnje številke sta pravilno rešili Lea Grahor iz Ankarana in Pepca Brezec iz Sežane, ki prejmeta knjižni nagradi.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

Spored najvažnejših oddaj
od 7. do 14. junija:

SOBOTA, 7. junija: 14.15 Križem po Koprskem; 14.25 Domači zvoki; 18.30 Morja široka cesta; 18.50 Melodije iz revij; 21.30 Od sobote do sobote; 21.50 Operne arije in zbori; 22.30 Glasba za ples in razvedrilo — NEDELJA, 8. junija: 8.30 Za naša kmetovalce; 9.00 Mladinska oddaja: pravljica »Mucin doma« in pogovor s pionirji; 13.00 Revija popularnih melodij; 13.45 Glasba po željah; 17.00 Z mikrofonom med našim ljudstvom; 18.45 Poje zbor CD JLA iz Beograda; 21.10 Sportna poročila. — PONEDELJEK, 9. junija: 14.15 Ob Soči in Zili; 14.25 Domači zvoki; 18.30 Lepe melodije in veseli ritmi; 21.00 Slušna igra: Ivan Cankar: »Martin Kačur«; 22.00 Simfonična glasba. — TOREK, 10. junija: 14.15 Križem po Koprskem; 14.30 Domači zvoki; 18.15 Pesmi našega juga; 18.30 Radijski roman: A. Dumas: »Dama s kamelijami« (II. nadalj.); 20.00 Giacomo Puccini: »Tosca«, opera v treh dejanjih; 22.00 Glasba za ples in razvedrilo. — SREDA, 11. junija: 14.15 Kulturni razgledi; 14.30 Domači zvoki; 18.15 Operetne melodije; 21.00 Poje komorni zbor RJCT p. v. Mirana Hasla; 21.30 Glasbeni portreti skoz svet in čas. — CETREK, 12. junija: 14.15 Po svetu okrog; 14.30 Domači zvoki; 18.30 Iz naše narodne revucije; 18.40 Pestra operna glasba — PETEK, 13. junija: 14.15 Literarni obzorik; 14.30 Domači zvoki; 18.30 Revija lepih melodij. — POROČILA OB DELAVNIH: 5.30, 7.00, 13.30, 19.15 in 23.30. — POROČILA OB NEDELJAH: 8.00, 13.30, 19.15 in 23.30.

Nagradna križanka

VODORAVNO: 1. država in reka v Severni Ameriki, 9. mesto v zapadnem delu Turčije, 10. znameniti upor v Parizu 1871 (množ), 11. znak za kemično prvino (žlahtno kovino), 13. gozdna rastlina, 14. pripadnik nemškega plemena, 15. ime igralne karte 16. kazalni zamek, 17. naplacho, 18. splet ženskih las, 19. mesto na Japonskem 21. predlog, 22. elektrarna v Sloveniji, 23. starocerkvenoslovanski veznik, 24. veznik 26. kratica za njegov, 27. priprave za določanje vodoravnice, 30. usipavanje z etrom 32. zamotano, skrito, brez rešitve.

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
		10					
11	12				13		
14				15			
16			17				
		18					
19	20					21	
22					23		
24			25			26	
27				28		29	
30							31
32							

NAVPIČNO: 1. porazen, obupen (tujka), 2. staroslovanska pijača, 3. loščilo, 4. mesto na otoku Cresu, 5. pristaniško mesto v Karelo-Finski SSR, 6. mesto v severnem delu Mahike, 7. pogorje v Dalmaciji, 8. industrijsko mesto ob reki Kljazmi v Rusiji, 12. mesto ob reki Niger v Afriki, 15. žensko ime, 17. mesto v Kvenlunu v Aziji, 18. notranji premer cevi strelnega orožja, 20. delate kalno, mešate, 21. reka v Nemčiji, 25. vrsta blaga, 28. dobe razdobja, 29. grška črka (množ), 31. glavni števniki.

RESITEV KRIZANKE
iz prejšnje številke

Vodoravno: 1. Sanskrit, 2. apanaža, 3. narod, 4. os; so, 5. roč; opr. 6. Asirčan, 7. nitrati, 8. cca; Rio; 9. la, 11, 10. najin, 11. Klopini, 12. osnovni.

Navpično: A. San Frančiško, B. APA; osica; I. s., C. naročita; mon, C. SNOS; rr; opal, D. kad; očarljiv; E. rž; spati; Inn; F. tabor; ni ognji.

O VAROVANJU POHIŠTVA

Varovati pohištvo se pravi, predvsem redno in načrtno odstranjevanje z njega vso nesnago, zlasti prah. Danes opravlja to delo že v marsikaterem gospodinjstvu sesalec za prah, ki predvsem tapetirano pohištvo varuje pred stalnim iztepavanjem. Sicer pa nam služita v pomoč pri čiščenju pohištva zlasti čopič in krtača.

Za temeljito čiščenje pohištva, posebno zato, da pohištvo ohrani blask, uporabljamo različna loščila, čisto tudi zelo drage najrazličnejše preparate. Pri uporabljanju teh loščil pa je treba biti močno previden. Različne vrste lesa zahtevajo različna loščila. Zato je najbolje, da loščilo pri vsakem takem čiščenju preizkusimo na kakem manjšem vidnem mestu na pohištvi. Na splošno pa velja, da kupujemo raje dražja, toda zares dobra loščila. Razen tega vedno pazimo, da je loščilo primerno gosto in da namazano pohištvo dobro zdrgnemo, da se sveti kot ogledalo. Dobro zdrgnjeno pohištvo je namreč bolj odporno proti prahu.

Za temno pohištvo iz mahagoni-jevega in podobne vrste lesa uporabljamo kar najbolj suho čiščenje z mehkim krpami ali z malo navlaženimi z mešanico rdečega vina in olivnega olja (na kozarec vina eno žlico olja). Pohištvo dobro zdrgnemo in zbršimo, da se lepo sveti.

Svetlo pohištvo iz brezovega, javorjevega in orehovega lesa čistimo, a ne preopogosto, z mlačno vodo, kateri pridamo malo salmijaka. Cesto zadostuje za svetlo pohištvo tudi drgnjenje s terpentinom, ki napravi pohištvo lepo svetlo in lepo bleščeče. Za čiščenje salmijakom vzamemo kos kože oz. roma usnja (jelenja koža) in še mehko volneno ali flanelasto krpo.

Pri pohištvi, ki je namazano lesno barvo (gebeizt), si pomagamo lahko tudi z loščilom ali s pasto za parket, ki pa mora biti prvovrstna in mehka.

Zelo dobro sredstvo za čiščenje kakršnega koli pohištva, tudi z usnjem prevlečenega, je mešanica lanenega olja, jesiha ali kisa v enakih delih in za nožev konico soli. To mešanico prekuhamo!

Ureja uredniški odbor. - Odgovorni urednik Milko Stofa. Tiska tiskarna »Jadrana« v Kopru.

Naslov uredništva in uprave: Koper Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predal 2. - Stev. tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-909-171. Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Jetika je nevarna in zahrblna bolezen

Jetika (tuberkuloza) je pri nas še vedno eden izmed najbolj perečih problemov, ki ga moramo in tudi hočemo rešiti z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Pri pobijanju te bolezni pa nastopajo večkrat težave, saj se največkrat človek še ne zaveda, kako je bolan, ko je bacil jetike že zdavnaj začel s svojim razdiralnim delom. Lahko ima že v pljučih odprte rane, pa tega niti malo ne sluti, niti ne ve, kako nevaren je svoji okolici in da lahko okuži popolnoma zdrave ljudi. Se manj pa večina bolnikov ne čuti začetka svoje bolezni, če slučajno ne nastanejo posebne bolečine zaradi vnetja porebernice, ali da prične pljuvati kri. Zaradi te nenavadne zahrblnosti pljučne jetike, pride večina bolnikov k zdravniku šele ko je bolezen močno napredovala, ko so se v pljučih že napravitve odprte rane.

Ce primerjamo podatke o različnih vzrokih smrti po raznih evropskih deželah in če vzamemo v poštev samo umrljivost med 15. in 40. letom, vidimo, da umre 30 do 40% ljudi te starosti za tuberkulozo. V Sloveniji umre letno za tuberkulozo okrog 1000 ljudi, iz Istrskega okrožja pa ni točnih podatkov, ker so začeli šele v zadnjih šestih mesecih s sistematično kartotечно službo v protituberkuloznih dispanzerjih. Do zdaj je znanih okrog 200 primerov odprte pljučne tuberkuloze v okrožju.

Pri pohištvi, ki je prevlečeno z usnjem, je treba paziti na barvo usnja. Svetlo ali rdečkasto usnje zahteva le suho čiščenje, temno usnje pa lahko čistimo z zgoraj opisano mešanico ali pa tudi z loščilom in lahko celo s stolčenim beljakom (s snegom od beljaka). Z blagom tapetirano pohištvo krtačimo z vodo in kisom, da postane barva svetlejša in bolj sveža.

Belo in svetlobarvno lakirano pohištvo zmižemo z dobro, a ne preostro milnico, kateri dodamo par kapljic salmijaka, nakar ga drgnemo z mehko krpo, da se lepo sveti. Sode ne uporabljamo ne pri tej in sploh pri nobeni vrsti pohištva. Tudi kovinske dele na pohištvi čistimo, toda ne s čistilno pasto.

Bakreno okovje drgnemo s citrono. Tudi črnilne madeže odpravimo s citrono.

Za čiščenje ogledal in šip vzamemo vodo, v katero kanemo nekaj

Nekaj o tonzilah

V Istri se zdi, da so ljudje veliko bolj poučeni o škodljivosti vnetih tonzil kot po drugih krajih naše domovine. Ker tu že vsak otrok govori o »tonzilah«, se mi zdi potrebno, da so tudi učitelji nekoliko poučeni o tem vprašanju.

Tonzili ali nebniči sta dva skupa limfnega tkiva, ki ležita v žrelu med žrelima lokoma nad korenomo jezika. Toda to limfatično tkivo ni v žrelu osamljeno: poleg nebnič leži v zgornjem delu žrela še žrelnica, na korenu jezika jezična tonzila, stene žrela pa so vse prežete z limfatičnim tkivom, ki ga ne vidimo, dokler se bolno ne poveča.

Podobno limfatično tkivo imamo tudi sicer po vsem telesu. Njegova naloga v organizmu je važna: obramba pred bakterijami instrupi.

Močno nakopičenje limfatičnega tkiva v žrelu predstavlja krepko obrambo zgornjega dihalnega trakta. Razumeli boste, da je vloga tega tkiva zelo važna.

Od kod torej izvira silna želja po odstranitvi tonzil pri velikem številu ljudi? Kako je mogoče, da je tkivo s tako važno nalogo krivo tega, da otrok ne je, da se slabo uči, in še mnogočesa drugega?

Dokler je omenjeni limfatični obroč zdrav, opravlja obrambno funkcijo, čim pa oboli in svoje naloge ne opravlja več, lahko postane nevarna. Namesto da bi limfa nosila v krvni obtok protitelesa za borbo proti strupom, prinaša strupe in same bakterije ter jih odlaga v oddaljenih organih. Ali pa postane organizem

Protituberkulozni boj ne bo uspešen, če bodo v njem sodelovali samo zdravstveni delavci, za načrtno in vztrajno pobijanje jetike je potrebno sodelovanje čim širših ljudskih množic. Splošno zboljšanje in dviganje gospodarskega in s tem socialnega in higienskega standarda je važna, lahko rečemo osnovna naloga. Zboljšanje glede stanovanj in prehrane ima velik vpliv pri pobijanju jetike. Čeprav gremo po poti izboljšanja življenjskega standarda s hitrimi koraki naprej, bi bilo napačno, če bi stali prekriznih rok in se ne zavedali, da je treba boj proti tuberkulozi voditi vedno in povsod z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Borba proti tuberkulozi mora biti borba vsega ljudstva! V tem smislu so poverili naloge množične borbe proti jetiki Rdečemu križu, v okviru katerega deluje protituberkulozna sekcija, ki ima nalogo organizirati trajno, široko propagandno kampanjo z brošurami, letaki, knjigami, predavanji, filmi, tečaji, dajati pomoč protituberkuloznim dispanzerjem, zbirati denarna sredstva itd. Da bo borba z jetiko čim bolj uspešna, pa je potrebno seznaniti z vzroki nastanka in posledicami te bolezni najširše množice našega ljudstva. Prav vsakdo bi moral vedeti, da je jetika nalezljiva bolezen, kako se širi, kdo jo povzroča, kako se je obvaruje, da je ozdravljiva in to tem hitreje, čim hitreje pričnemo z zdravljenjem.

Dr. I. K.

špirita; drgnemo s časopisnim papirjem.

Pozlačene okvire (pristine) čistimo z milnico. Nekateri priporočajo tudi drgnjenje s svežo čebulo.

Marmornate plošče čistimo najlepše z milom, z milnimi kosmiči ali z milnico. Nato jih zdrgnemo še s krpo, namočeno v olje ali pa namazano z loščilom. Kovinske noge pohištva (nikljaste) drgnemo s krpo, namočeno v petroleju. Petrolejši kovino očisti in prepreči tvorjenje rje.

Tipke pri klavirju čistimo z vodo in alkoholom. Da izgube rumeno barvo, jih zdrgnemo z usnjeno krpo.

Moderno kovinsko cevasto pohištvo čistimo z milnico, kateri dodamo nekaj zajčje ali ščavne soli (Kleesalz). Pohištvo sušimo na zraku, toda ne na soncu. Lakirano cevasto pohištvo čistimo tako kot običajno barvasto pohištvo.

preobčutljiv na določene škodljive snovi in reagira nanje s tako imenovano alergično reakcijo.

Stvar je torej videti kaj enostavna: zdravi nebniči naj ostaneta na mestu, bolni pa odstranimo. To je lahko reči, toda težje je odločiti, kdaj sta nebniči zdravi in kdaj bolni. Tu smo še danes čisto pred nerešeno uganko, čeprav jo desetletja rešujejo znanstveniki vsega sveta.

Vedite, da vsaka velika nebniča še ni bolna. V otroški dobi je ves limfatični aparat povečan. Nebniči sta največji v petem in šestem letu, potem pa se manjšata. Včasih se zgodi, da starši sami odločajo o potrebi operacije »tonzile«, potem ko so pogledali otroku v usta in videli tam povečani nebniči. Svojo skrb povedo učitelju, ki jih v tej veri potrdi in zdravniku ostane težka naloga prepričati starše, da operacija ni potrebna.

(Se nadaljuje)

ŠPORTNI VTISI IZ TOLMINA

Mladinski festival v Tolminu! Priznam: peljal sem se v Tolmin z veliko skepsa, ki so mi jo povečavali še črni oblaki, ki so se kadili izza Kobiline glave, Skrbine in iz Furlanske nižine. Muhasto aprilsko vreme, čeprav smo bili že pri koncu maja in zeblo nas je. Prekrasna tolminska okolica je kljub temu pomirjevalno vplivala na nas. Ali se Tolminci zavedajo kako lep je njihov okoliš? Verjetno, da ne, ker bi sicer že zdavnaj ustvarili tukaj enega najvažnejših turističnih centrov!

V Tolmin se vali množica naše mladine! V soboto smo že zgodaj začeli s tekmovanjem. Obširen spored je bilo le težko izpeljati. Pri lahkoatletskih panogah nas obkrožajo velike gručaste strastnih navijačev, kakor jih imajo samo velike prireditve. Mislili smo, da gre za ugled Idrije in Tolmina, pa smo se zmotili: šlo je tudi za ugled Cerkna, Kobarida in Bovca. Za ta gnezda nismo vedeli in smo bili prijetno presenečeni. Borbe so napete in viteške. Cerkljani se kmalu zamerijo publiki zaradi prehudega klubaštva njihovega vodstva. Pri zagrizeni borbi v odbojki izgubijo simpatije in vsi navdušeno ploskajo Kobaridčanom, ki so finale odločili v svojo korist. Borila so se mladinska moštva in pokazala že kar lepo znanje. Medtem so se spoprijeli najmlajši pionirji v igri med dvema ognjema. Nekaterih tolminskih fantičev so se že prijele klubaške manire starejših in ne vedo, da se je treba na igrišču obnašati predvsem disciplinirano. Navaditi pa se je treba tudi častno izgubiti igro, ker vsi pač ne morejo zmagati. Nazadnje so sodniku odnesli žogo. Sola naj jih primerno pouči, da bomo že v kali zatrli tako obnašanje!

Idrijčani in Tolminci so se popoldne spoprijeli v nogometu. Tolminci so imeli danes v nogometu črn dan. Zame je bila najlepša pionirska tekma, ker jo je lepo in objektivno vodil tov. Fili. Že pri mladinskih tekmah pa je nastopilo klubaštvo. Le kje se je vzel sodnik ki je že vnaprej izjavil, da »ga bo zabil Idrijčanom« in je to izjavo potrdil tudi potem, ko ga je vodstvo po polčasno odstavilo. Tak sodnik

ZA DOBRO VOLJO

V nekem športnem hotelu pravi vratar novodošli dvojici, ki se misli smučati na nevarnem terenu:

»Prosim, bi mi navedli naslov svojih najbližjih sorodnikov?«

Ta zgodba je doma na Vzhodu kjer imajo pogoste potrebe. Oče in mati sta se bala za življenje svojih malčkov in sta jih poslala staremu očetu, ki je prebival v nekem oddaljenem mestu, kjer potresov niso čutili. Čez nekaj dni pa sta dobila od starega očeta tole brzjavko:

»Vzemita otroke nazaj in pošljita rajši potres!«

»Rada bi primerno knjigo za darilo novoporočencema.«

»Morda bi bila primerna Watsonova »Ljubezen in življenje v naravi.«

»Ne, ne, imata že svoje stanovanje!«

Sef postrežbe natakarju: »Na vsakem krožniku, ki ste ga imeli v rokah, opažam vaše prstne odtise.«

Natakar: »Moje prstne odtise lahko vsakdo vidi. Moja vest je čista.«

Profesor: »Kako pridobivamo to spojino?«

Dijak molči, ostali mu prišepetavajo: »S segrevanjem z vinsko kislino.«

Dijak: »To spojino dobimo, če segrejemo svinjsko kislino.«

Učitelj se pritožuje Lukčevemu očetu: »Vaš sin je zelo nesramen. Vprašam ga, kdo je napisal »Visoko kroniko«, pa predrzno odgovori, da je on ni.«

Oče: »Je že res, da je Lukec navihan, je pa iskren. Če pravi, da on ni napisal tiste vražje kronike mu brez skrbi lahko verjamete, da je nedolžen.«

ZRNA MODROSTI

Vsi bi lahko vedeli, kakšna bo bodočnost, če bi popolnoma poznali sedanost.

Ljudje češče cenijo pri besedi bolj njen zvok kot misel. Najboljše misli ne pridejo do izraza zaradi slabih besed.

Ljudje, ki ne poznajo življenja tudi od črne strani, ne morejo poznati njegove najčistejše lepote.

Prava umetnina je le čist, nepovržen odraz življenja, zato je pravi umetnik le tisti, ki dobro pozna življenje, in ne oni, ki motovili v meglenih sferah nadutosti.

NOVA JUGOSLOVANSKA FILMA

„KEKEC“ in „DOKUMENTI DOBE“

BOMO TA MESEC PREDVAJALI PO NASIH KINEMATOGRAFIH

RAZPORED PREDSTAV:

KEKEC

KOPER — 12. junija

IZOLA — 9. junija

PIRAN — 10. junija

Sečovelje — 13. junija

DOKUMENTI DOBE

21. — 22. junija

11. junija

24. junija

29. junija

NE ZAMUDITE TE IZREDNE PRILOŽNOSTI!

GLOBUS-FILM Koper

rabimo? Tovarišica profesorica Rustja jih je morala dobro pripraviti. Če ji danes čestitam k nastopu, ji moramo čestitati tudi v tem pogledu.

Ko danes listam po poročilih v časopisih o tem festivalu, se moram samo jeziti, da so vsi poročevalci prezrli prav glavni moment te prireditve: ali niso opazili, da je bil to lep praznik naše mladine, ki je v telesni vzgoji pokazala več, kakor smo pričakovali? Starine, napravite že enkrat prostor naši mladini, ker bodočnost je njena! Prav to dejstvo me je napotilo k pisanju tega članka. Srečko Logar

Za letošnjo kolesarsko dirko po Italiji vlada med tamkajšnjim prebivalstvom, kakor tudi po vsej Evropi ogromno zanimanje. Z redkimi izjemami so se zbrali na njej najboljši evropski dirkači. Zaradi bolezni enega glavnih favoritov Svicarja Kobleta (lanskega zmagovalca) je dirka nekoliko zgubila na privlačnosti in ima znani italijanski kolesar Coppi že toliko naskoka, da bi mu le izredna smola mogla odvzeti prvo mesto.

Nada Kotlušek — državna prvakinja v metanju krogle

Krvari jezdec

FRANCE BEVK

Iz zgleda, ki so ga dali drugi knezi, iz prevzetnosti in iz ljubezni do kraja, kjer je imel svoj grad, je grof Henrik Gorico povzdignil v mesto, je ustanovil sejme in dal razne svoboščine. In je dal razglasiti, da ne bo naletel na nikake sitnosti, če kdo živino ali blago pripelje na trg, da ga proda za žvenketajoče frizake ali lire; če pa denar noče nesti domov, jih lahko na mestu zamenja za železino vsake vrste, za obleko, usnje, ženski nakit ali podobno, to pa ugodnejše kot na kateremkoli drugem sejmu.

Glas o tem se je naglo raznesel po deželi. In ker se ljudje radi opri-mejo nove stvari, posebno če vidijo, da jim prinese nekaj solidov do-bička, so se zagnali tudi v Gorico, kamor je bil dal grof popraviti in ugladiti vozne in tovarne poti. S tem jo je hotel nagoditi patrijarhu, ker mu zaenkrat z mečem in sulico ni mogel do živoga. In res so patrijar-hovci javljali, Čedadci in Videmci pa so jih v začudenju vpraševali: »Kje so tolminske krave in telički, ki so bili od sesca tako lepo rejeni in mehkega mesa? Kje so sir, jajca, kokoši in vsčanci? Kje so zrajci, jerebice in drugi za posladki, ki si jih tako nežno pripravljajo?«

Izvedeli so za naklado goriškega grofa in za grdo nezvestobo Tolmin-cev ter so se pritožili naravnost pri oglejskem patrijarhu. Ta je dal po svojem kapitanu oklicati, da tolminski kmetje svojih krav, teličkov, sira, pšenice, jajc, sadja in divjačine, skratka nobene živali ali poljskega pri-

delka ne smejo več prodajati v Gorico, temveč morajo blago še nadalje nositi v Čedad in v Videm. Kdor bi to zapoved kršil, se mu zapleni blago, če pa se to zgodi drugič, ga ima kapitan pravico vtakniti v lozo ob samem kruhu in vodi.

Štefan je vedel za prepoved, a je neki dan kljub temu omotvozil svojo ciko, natrpal polno bisago blaga in se napotil proti Gorici. To so delali vsi podložniki, godrnjaje nad patrijarhovim razglasom. Biriči pa so se potikali ob cestah in stezah in kleli. Ujeli so le kako žensko, dru-gega nič.

»Če srečaš Toniša, reci mu, naj se podviza domov,« je mati naročila Štefanu, ko je videla, da se nekam odpravlja. Ubožica je vedno mislila na svojega najmlajšega.

»Ne bom ga srečal,« je odvrnil sin. »Da bi le nesreča mene ne srečala. Ta čepi ob vsaki vodi in ob vsaki stezi.«

Tudi ta dan je čepela.

Komaj je stopil na skrivno stezo, ki je vodila ob strugi hudournika proti Beli vodi, so planile izza grmovja črne postave in ga obkolile. Bili so biriči s palicami. Štefan bi bil z enim skokom lahko pobegnil, a ni hotel pustiti kravice.

»Kaj pelješ na motvozu in kam greš?« so ga vprašali.

»Medveda peljem, ali ne vidite?« je odgovoril Štefan, ki se je za-vedal, da se ne bo mogel izviti, zato se je rajši norčeval. »Paše se mu je zahotelo, a pri nas je ni, ki bi mu bila po volji.«

»Če boš še tako govoril,« so mu rekli, »bomo tebe spremenili v med-veda, da boš plesal, kakor bodo naše leskovke godle. Priznaj, da si hotel na sejme v Gorico!«

»Glejte, ali je v Gorici sejme?« se je Štefan z enim očesom lokavo čudil. »Vi to veste, meni pa se o tem še sanjalo ni. Sam vrag me je gnal v to stran, da me imate zdaj na sumu.«

»Kaj pa imaš v bisagi? Ali nosiš s seboj brašna za tri dni, če ženeš ciko past, a? Stopi, stopi z nami, do gastalda, da ti on razloži, kaj je prepovedanega. Saj ne pojdeš sam, mi gaste s teboj, da ti ugrejemo pleča, če boš stopal kot zmrznjenec. Krava bo šla za teboj.«

Ko so Štefanu omenili gastalda, je tako pobesnel, da so mu morali zvezati roke na hrbtu; birič, ki je moral namesto njega peljati kravo na

vrvici, ga je zaradi tega brcal in mu ni priželel nič dobrega.

Tako je čez dve uri stal zvezan pred gastaldom, ki se mu je smejal: »Zapoved si prelomil.«

»Ne poznam zapovedi,« je odgovoril Štefan, »ki bi mi branila gnati živino ali nositi brašno po tisti poti kot se meni zdi. Če hočete, da bom še kaj govoril, mi razvezite roke!«

»Ne po poti, v Gorico na sejme si šel,« je dejal gastaldo.

Štefan je molčal.

»Kravo in blago ti vzamemo, kot je bilo razglašeno, ti boš pa sedel ob kruhu in vodi.«

Štefan tudi zdaj ni katere črnil.

»Razvezite mu roke,« je zarenčal Feliks. »Zdaj pa zini, sicer te dam pretepsti.«

»Kapitanu sem odgovoren,« je dejal Štefan, »njegov podložnik sem.«

»Za to, kar si storil, si odgovoren patrijarhu. Prav tako, ko bi se, če bi ubil človeka, moral zagovarjati pred goriškim grofom, ki je deželni sodnik. Sodim te v imenu kapitana, ki ga ni doma. Blago izgubiš, a ti pojdeš v lozo.«

»Nihče me ni videl na sejmu,« se je upiral Štefan. »In če bi tudi res bil namenjen v Gorico, vedite, da me za prvi pregrešek še ne smete obsoditi v temnico.«

Kdo ve, kako bi se prepir iztekkel, zakaj oba moža sta razdraženo pihala, če bi se medtem kapitan ne bil vrnil z lova. Ta je poslušal zadevo, udaril Štefana s tremi udarci po plečih in naglo razsodil: »Kravo izgubi, bisago naj pa nese domov. Ali teče naj!«

Štefan jo je odkuril, kar se je dalo naglo. Med potjo je stisnil pest in se ozrl proti Dvoru: »Tudi ciko ti bom plačal.«

Mislil je na gastalda.

13.

Kruljavec si je dobro zapomnil obraz kosmatince, ki ga je vprašal po duhovniku. Doma je še malo pomislil in iz spomina mu je vstala podoba človeka, ki ga je bil ranil s sekiro v nogo, ki se mu je nato ognijala. Trpel je in se zvijal v hudih bolečinah, rana mu je smrdela, da so se mu izogibali ljudje. Ko se je slednjič izlečil z raznimi zelišči in mažami, je ostal kruljavec.

Spomin na tega človeka, ki mu je vzel pol moči, mu je razlival žolč. Kako bi zdaj mogel teči za njim, četudi bi ga takoj spoznal? Saj se komaj premika v svoji betežnosti. A kdo je ta človek, ki je bil izginil kot in z dvema deklicama? Obleka se mu je medtem razcefrala, zato se oblači, kakor se more, da se mu ne vidi nagec, brada mu je zrastle in lasje, toda oči in poteze na obrazu so iste kot prej.

Ali niso pravili, da si je divji mož postavil kočjo v bližini divjih robov? In da je grmovje iztrebil in laze in trate, kjer se zdaj pasejo koze in ovce? A nihče si ni upal tako blizu, da bi se prepirčal, kaj je na tem.

Divjak, ki ga je srečal z dvema deklicama, živi kje v gozdovih. In da se preživlja, ropa in krade. Saj so izginjale ovce in kokoši.

»Kakor gotovo me kličejo za Lovrenca, tako je,« je kruljavec sklenil pri sebi.

Drugi dan je poklical svojega gostača Matevžka, ki je bil majhen in suh, reven in betežen; ker je bil odvisen od njegove milosti, ga je moral vse ubogati. Odšla sta proti divjim robom. Matevžek je sopihal, Lovrenc je šepal; oba sta le z največjim naporom rinila skozi goščavo.

Našla sta koze in ovce, ki so se pasle na trati, izmed drevja in grmovja pa je gledala kočja z lesenimi stenami. Streha je bila na eni strani nižja kot na drugi, pred kočjo je stal križ.

»Le pojdi naprej!« je Lovrenc priganjal Matevžka. »Ne drži se kot ne vem kaj in ne misli, da se ti kaj zgodi, preden si prišel do vrat.«

»Saj se ne bojim,« je dejal Matevžek, ki so mu od strahu šklepetali zobje.

»Nikogar ni doma. Pogledj, no, noter! Te že dohitim; ali ne vidiš, da sem kruljav in sem le težka zmogel pot?«

»Kakšno žito, kakšno sočivje!« se je Matevžek čudil ob pogledu na laze ob stezi in si s tem dajal pogum. Pogledal je v kočjo, umaknil glavo, pogledal še enkrat, nato se je obrnil do Lovrenca, ki je bil obstal in vzkliknil: »Res, nikogar ni!«

»Saj sem vedel,« je dejal kruljavec, prikreval do kočje, pogled pa mu je uhajal na skale, ki so se odražale skozi drevje v ozadju. »Ali niso tam divji robje?« se je stresnil ob misli na divjega moža.

»So,« je odgovoril Matevžek, ki ga je znova obšel strah.

Stopila sta v kočjo. Lovrenc je vsak predmet vzel v roko in si ga ogledal, slednjič je našel svojo sekiro. Spoznal jo je po treh zvezdi-cah, ki so bile vtisnjene v železo.

»Ali jo vidiš?« jo je zmagoslavno zavihtel nad glavo Matevžku, ki je stikal po kotih, da bi našel kaj za pod zob. »Ali jo vidiš, mojo sekiro? On je, on je!«

»Po čem je poznaš?« ga je vprašal Matevžek in se mu umikal, da ga od veselja ne česne po glavi.

»Ali nima znamenja? Ali nisem jaz stesal tega toporišča? Kupil sem jo od Bohinjcev, ki so nesli svoje blago na volčanski sejme. Glej jo! A skrhal mi jo je, capin! Glavo mu odrobim, ko se vrne!« — — —